

vi människor

Nr 2 1993 30 kronor
(befriad från moms)

Med glädje, styrka, humor och sorg,
har ungdomar berättat om sig själva,
vad de tänker om vuxna,
Sverige och världen.

Vi Mänskor

ges ut av Svenska Kvinnors Vänsterförbund

med fyra nummer per år.

För åsikter som framförs i artiklarna
svarar respektive författare.

Redaktionen förbehåller sig rätten att
redigera inkommet material,
och ansvarar endast för beställt material.

Redaktionsadress:

Linnégatan 21, 413 04 Göteborg,
tel: 031-42 28 94

Ansvarig utgivare: Aase Bang

Redaktör: Marie-Louise Carlberg

Redaktionskommitté: Barbro Andersson,

Aase Bang, Marie-Louise Carlberg,

Erni Friholt, Zaida Hagman,

Anna-Carin Jansson, Agneta Wirén

samt speciellt inbjudna kvinnor.

Lay out: Marie-Louise Carlberg.

Medarbetare: Christina Eriksson

Prenumeration: 120 kronor per år

Stöd: 200 kronor

Gåvo: 100 kronor

Postgiro: 90 24 - 1

Redaktionen är tacksam för alla gåvo-
och stödprenumerationer som betalas in.

Som tack för ert stöd,
sänder vi ett gratis nummer. Ring till oss.

Skriv till oss!

Vi välkomnar alla bidrag och vi tar emot allt:

klipp, bilder, artiklar och idéer, insändare,
dikter och noveller, berättelser och notiser.

Vi vill gärna ha kritik och synpunkter på tidningen.

Vi kan tyvärr endast betala en mindre summa
för inskickat material.

Nästa nummer kommer

i början av september.

Temat är inte bestämt än.

Manusstopp 15 juli

Tryck: Christenssons grafiska AB

Box 253 443 25 Lerum

MAMMAS PO

— mitt liv med kvinnor

POJKE

örelsen

Platsen var Lund. Året var 1968. Jag föddes in i vänsterpolitiken och kvinnorörelsen. Det första kort där jag så att säga är närvarande, föreställer min mamma Aase, höggravid och i kort klänning, under en banderoll.

Jag har inte så många konkreta minnen från de första åren. Demonstrationer var roliga. Där var fullt med människor som ropade slagord, och där fanns alltid många andra småbarn i tågen.

En gång anordnade jag en egen demonstration. Jag ställde upp alla barnen hos min dagmamma på en lång rad, varefter vi marscherade runt på Fäladstorget medan vi ropade "USA ut ur Vietnam, Laos och Kambodja!" Enda gången i mitt liv då jag verkligen känt att det jag gjorde låg rätt i tiden var väl då, 1971.

Som jag minns min barndom fylldes den av ett tillsynes oändligt antal möten. Mamma påstod att de försökte gå varannan gång, hon och pappa, så att det alltid var någon hemma hos mig. Men som jag minns det var oftast hela familjen på mötena. Inte hade jag ont av det, tyckte jag. Tvärtom var det ganska roligt att bli indoktrinerad (det heter visst så när barn följer med på politiska möten). Jag hade alltid ett pussel, eller kanske färgkriter med mig. På så sätt slapp jag undan allt vad barnvakter heter. Det var roligt att vara med där det hände och det engagemang som grundlades i blöjåldern har jag fortfarande kvar.

När jag tänker efter hade jag visst barnvakt en gång eftersom pappa satt i fängelse för vapenvägran. Det var jag mäkta stolt över, minns jag. Inte barnvakten, men fängelset. "Min pappa sitter i fängelse", deklamerade jag högt och tydligt var jag kom åt. Särskilt gärna på tåg, bussar och andra offentliga platser. Mamma var mindre road.

Jag tror att de sjöng mycket mer på demonstrationer och möten i min barndom. Själv sjöng jag i alla fall gärna. Redan i sittvagnen brast jag — med stor inlevelse — ut i "Å, å å tjejer, å å å tjejer, vi måste höja våra röster för att höras!" Trots det har jag aldrig haft några problem med min könsidentitet.

När Totte och Ola, två av kompisarna hos min dagmamma, retade mig för att jag hade flickvantar (vad nu det är ?) struntade jag i det. Jag tilltalades väl av mina broderade vantars estetiska värde, kan jag tro.

Några år senare, när jag gick i första klass, skulle jag få en ny cykel. Då var det modernt med limpsadlar på pojkcyclo, men det tyckte inte mina föräldrar om. De har alltid varit både förnuftiga och bestämda, så de började indoktrinera mig i god tid. De visade mig en artikel i Råd & Rön om hur en bra cykel skulle se ut och sade att "du ska få en lika fin cykel som pappa har".

När vi kom till butiken hade de naturligtvis bara pojkcyclo med just limpsadel. De enda vanliga sadlar som fanns satt på flickcyclo.

Cykelhandlarn vägrade nästan sälja en flickcykel till en pojke. Han påstod att jag skulle bli mobbad, men pappa stod på sig, och jag höll ivrigt med. Det var aldrig någon som mobbade mig för den cykeln. Det är väl inte stängen som räknas, utan cykeln.

Mina föräldrar går inte bara på möten. De är ivriga kulturentusiaster också. Som barn hade jag bara att följa med (och gör det fortfarande förresten). Operor var spännande tyckte jag, men symfonikonserterna somnade jag snabbt ifrån, om de inte slog för hårt på pukorna. Vissa artister älskade jag verkligen. Jag gillade Anders Linder, och Röda Bönor var toppen. Flera av tjejerna som sjöng där kände jag väl. Kaya var mammas väninna, och Mona var barnsamarit hemma hos mig när jag hade körtelfeber. Fast att Kayas otäcka hund tuggade sönder min Pluto-docka minns jag med något mindre välbehag. Jag väntar fortfarande på en ny. Men hundkräket har väl dött vid det här laget, förstås.

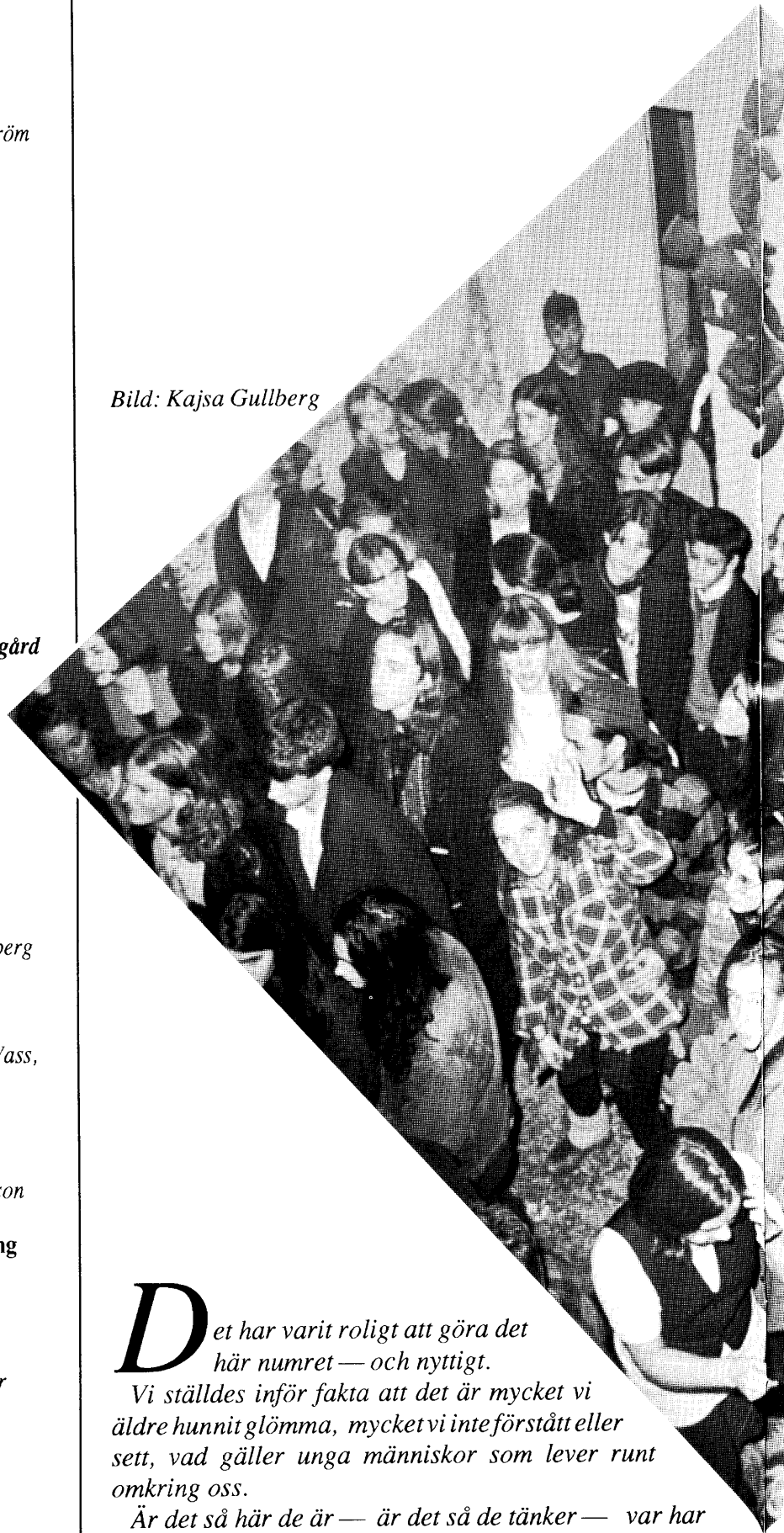
Snart fyller jag tjugofem. Jag är vapenvägrare som pappa och feminist som mor. Vi Mänskor läser jag alltid med stort intresse, det är faktiskt en av mina favorittidningar. Jag är medlem i Vänsterpartiet och i Nej till EG. Dessutom har jag fått ett medlemskap i SKV i julklapp av mamma de senaste åren. Och varför inte, så mycket som jag har varit insyltad i kvinnorörelsen i hela mitt liv!

Peter Bang Nordstrand

Innehåll

- 2 **Mammas pojke....** *Peter Bang Nordstrand*
- 5 **Ledare.** *Aase Bang*
- 6 **Rädslan, eller flickan inom mig.** *Sofia Hagström*
- 8 **På gång igen?** *Anna Maria Höglund-Holm*
Catharina Svensk
- 11 **Barn går så lätt sönder.** *Marie Svensson*
- 12 **Bonas Brudar.** *Titti Homér*
- 14 **Min idol.** *Ruben Chadien*
- 15 **Neger.** *Åsa Åkesson och Sussie Lindström*
- 16 **På okänd mark.** *Helge Nilsson*
- 19 **Dikter.** *Fredrik Bilén*
- 20 **Att döda, var hans uppgift.** *Kajsa Gullberg*
- 22 **Men deras röster hördes inte.** *Lena Barregård*
- 24 **Dikter.** *Marie Svensson*
- 25 **Ur tystnaden.** *Bahar Shahabaziar*
- 26 **Bilder.** *Kajsa Gullberg*
- 28 **Cinema.** *Ellen Wettmark*
- 29 **Söråkers Folkets Hus.** *Malin Sundell,*
Linda Nordin, Linda Pettersson och Monika Mellberg
- 32 **Flix.** *Jenny Eriksson*
- 34 **Fotartjejerna.** *Emma Bergström, Alexandra Vass,*
Miriam Tipan-Karlsson, Esma Lempinen
- 36 **"Kulturhuset".** *Karin Waller*
- 37 **Om att vara ung.** *Katrin Lansvik, Lina Larsson*
- 38 **Att gå på bio — en psykologisk djupdykning**
Anna Westin
- 40 **Recension.** *Christian Djuvfelt*
Livet. *Meltem Cayirli*
Trassligt hår och blöta tår. *Marit Larsdotter*
- 41 **I huvet på en ung dam.** *Barbara Morero*
- 42 **Ännu är det inte för sent...** *Erni Friholt*
- 45 **Ett skepp kommer lastat...** *Marie-Louise Carlberg*
Nordiskt Forum. *Marie-Louise Carlberg*
- 46 **Flickorna i Havanna.** *Agneta Stenström*
- 48 **Sov du lilla videung...** *Marie-Louise Carlberg*

Bild: Kajsa Gullberg

Det har varit roligt att göra det här numret — och nyttigt.

Vi ställdes inför fakta att det är mycket vi äldre hunnit glömma, mycket vi inte förstått eller sett, vad gäller unga människor som lever runt omkring oss.

Är det så här de är — är det så de tänker — var har de fått all sin klokhets ifrån? Vi har också sett att vissa saker upprepar sig.

Ofta satt vi med en klump i halsen och läste vad de skrivit. Av respekt och ömhet.

Unga människor — från åtta till tjugofem år — med

Ledare
Aase Bang

”Ung må verden ennu vaere”

Denna gång låter vi ungdomarna komma till tals i Vi Mänskor. Jag hoppas att du läser tidningen extra noga, för våra unga vänner har något väsentligt att säga oss.

Då jag var sjutton skrev jag en uppsats där jag anklagade de vuxna för allt elände de hade ställt till med i världen. Världskrig och atombomber, fattigdom och nöd.

Det var så mycket vi unga måste ta itu med. Att vi skulle klara det, var jag övertygad om. Krig kunde det aldrig mera bli, nu hade ju gränserna öppnats och ungdomar från olika länder träffades och blev vänner.

Man skjuter väl inte på folk man känner?

Dessutom fanns ju nu FN som garant för fred. Atomkraften skulle vi använda i fredens tjänst. Vi skulle skapa ett jämställt samhälle utan fattigdom.

Men efter ett liv på barrikaderna måste jag erkänna att det inte blev som jag hoppades då.

Och om jag den gången tyckte att de gamla hade mycket att stå till svars för, undrar jag vad dagens unga tycker om mig och min generation. Inte har vi skapat en lycklig värld att överlämna till dem som följer efter oss.

Det har aldrig varit lätt att vara ung, men tidigare har det väl alltid varit så att framtiden var mer eller mindre utstakad för de unga. Man följde i fädernas (och mödrarnas) spår. Jordens rikedomar var till synes ändlösa, och världen kunde bara gå framåt.

Dagens unga har en annan värld att leva i än tidigare generationer. Framtiden kan te sig hopplös ibland, och nutiden eländig. En fredlig värld verkar vara oändligt avlägsen, och människorna utför otroliga grymhet mot varandra.

Men livet går vidare, och ungdomarna engagerar sig, solidariserar sig, ser framåt och antar utmaningarna. Aldrig tidigare har en ung svensk generation varit så välutbildad. Aldrig har världen varit så nära, på gott och ont.

Vi Mänskor ville för en gångs skull låta ungdomarna själva komma till tals. Lyssna på vad de har att säga oss! De är så kloka att man blir glad och optimistisk av att läsa deras bidrag. Det är därför med tillförsikt jag ger er alla ett ord på vägen, i form av en norsk läsövning. Dikten skrevs av Henrik Wergeland, Norges stora romantiker, som levde i början av förra seklet.

En annan stor diktare, Nordahl Grieg, använde den första raden som titel på en roman om det Sovjet som han trodde på:

*Ung må verden ennu vaere,
slektens sagas lange laere
ennu kun dens vuggesannge
og dens barndoms eventyr.*

PS För säkerhets skull översätter jag Wergelands dikt:

Världen är ännu ung. Människosläktets långa historia är ännu bara dess vaggsånger och barndomssagor.

(Men det låter onekligen bättre i original).

olika erfarenheter och bakgrund, har berättat något om vad de tycker och tänker. De flesta foton och alla illustrationer i detta nummer är gjorda av ungdomar.

Ett varmt tack till er som gjort ett mycket bra nummer av Vi Mänskor.

Vi hoppas och tror att vi får höra mer från er i framtiden.

RÄDSLAN — eller flickan inom mig

av Sofia Hagström

Det är vår
jag vill att våren skall sprudla
men jag är som en skakad sockerdricksflaska,
som ingen kan få upp korken på

En del har försökt
En del till och med trott att de druckit
Andra slitit sönder knogarna
på dess skarpa kanter
utan att märka att bubblorna tränger igenom glaset
och exploderar rakt i ansiktet på dem
Andra åter, har aldrig sett att det finns en kork

Ansiktet låter orden strömma ut genom varje por
men människorna har stirrat sig blinda på munnen
ser inte orden, och vänder sig slutligen om

Ett hjärta i kramp
En förlamad kropp
Ett förtvivlat intellekt
Käkarna gör ont
Tårarna rinner under huden
längs benet från näsans rot

En person i vimlet av personer
Där människor möter varandra varje dag
medan andra med öppna ögon söker kontakt
men aldrig släpps in

Är glädje som inte går att dela äkta?
... eller bara osäker
Varför är vi människor så rädda?
Varför är jag så rädd?

Alla vackra själars människor vill jag samla i en tavla
I den tavlan skall den förtvivlade kunna spegla sin sorg
och det vackra skall rinna som en läkande bäck
som sköljer alla svarta tankar rena
Vi borde krama varandra mera
Krama bort rädslan och den spända osäkerheten
som hämmar våra liv

För några dagar sedan kämpade vi i en teatergrupp
med rädslan som höll oss tillbaka i arbetet med en scen
Två i gruppen kramade varandra och rullade runt på golvet
En av dem sträckte sedan ut armarna mot mig
och sa leende;
"nästa..."
Men jag vågade inte
Var det av rädsla att avslöja att så mycket mer
än arbetet med teatern stod på spel?
Att samma rädsla som där, bara långt mycket mer påträngande
drar och sliter i mig i "verkligheten"
Vad som nu är verkligheten

Så många roller vi inte vågar spela
Så många lekar vi inte vågar leva ut
Så många lustar

Det har gått för långt
Vilse i plåtskyltarnas moderna samhälle
med snören, rep, TROSSAR snorda intrasslade om fötterna
vågar vi inte längre söka oss till varandra

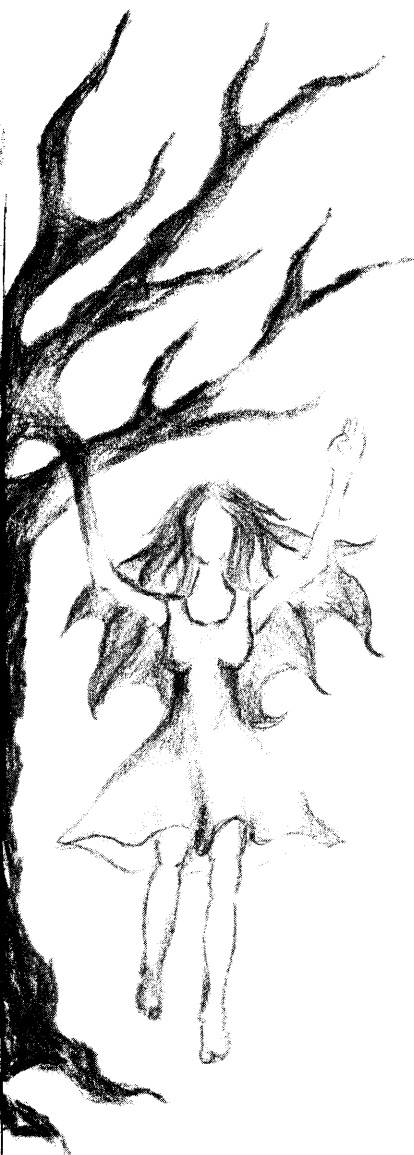
Jag vill krama bort all min rädsla
och kanske kan det ta bort eran?
Det räcker inte med nallebjörnar,
mamma, hunden eller kudden...
Jag behöver Era armar
Erat accepterande
Jag skulle vilja älska förutsättningslöst
Fniss och skratt kan inte ge frågande ögon svar
Gud förbjude missbruk av skratt

Nästa gång någon breder ut armarna mot mig
lovat jag att krama tillbaka
Länge

Det finns en flicka inom mig
med långt hår och ljus sommarklänning
Hon går barfota på en äng
Dansar och plockar blommor som hon sätter i sitt hår
Hon kramar träden och smeker stenarna mot sin kind
Hon kan också klä sig som en androgyn pojkflicka
med kepsen djupt neddragen i nacken
Lång stickad tröja över jeansen och säcken hängande
på ryggen
Hon vandrar med lätta steg och sjunger högt för hela
världen

Men flickan är skygg
allt för lätt skräms hon bort

bara så sällan
när hon är alldeles trygg
bland människor som älskar mig
vågar hon komma fram

Inom mig finns så många sagor, så mycket bilder
men min utsida känner jag inte
Den är en surrealistisk bild av mitt inre
Tilljämnad i kanterna och avsköljd med praktikens vatten
Om någon smeker mig över kinden,
och säger att jag är vacker,
kunde jag stråla
men allt för ofta viftar jag bort det från mitt ansikte
fast orden göms som guldmynt i en skattkista inuti mig

Jag är en orealistisk drömmare med urkraften, Kvinnan
djupt begravnen i mitt inre
Urkvinnan som samlar örter och föder barn,
den karismatiska skådespelerskan, konstnärinnan och
nakenmodellen
det verkliga och vackra
Jag tror det finns inom oss alla
fast bara så oändligt få vågar och kan leva ut
i kommersialismens hårda sterilitet

Jag hoppas vid alla gudars himlar att vi är på väg tillbaka

Jag tror det finns krafter som spelar i luften
i vattnet, i jorden, i allt som är levande
de strömmar ur varje blomma, varje sten, varje träd, varje frukt

Krafter som påverkar och styr i våra liv
Om vi ger efter och låter dem hjälpa oss
kan de leda oss på rätta vägar
men om vi kämpar emot eller handlar utan att tänka
går vi fel, eller kanske till och med vilse
Jag Önskar, jag önskar att vi kunde låta dem leda oss rätt igen

Vi har förlorat kontrollen
vi har slutat lyssna på varandra
vi har slutat lyssna alls
Handlingarna utgår från krafter som rinner i vårt blod
Den kraften har inget samvete
inte ens något intellekt
om än den påstår sig
Veta Rätt
Den kraften är inte vår vän
tänker inte på vad som händer sen,
och med vem
Den får aldrig nog
Förrän en dag när den plötsligt dör
och lämnar dig ensam kvar

Jag vill leva
Vi måste vakna
Måste ta vårt ansvar
om vi överger Naturen, inte lyssnar på dess röster
kommer den att dö

PÅ GÅNG IGEN?

Anna Maria Höglund-Holm
Catharina Svensk

Jag kan inte tänka mig att vara tillsammans med en kille som är fysiskt eller mentalt svagare än jag.

Helst ska han vara längre, det känns lite löjligt annars.

— En kille vågar stöta på tjejer hur fan han än ser ut. Tjejer har inte samma självförtroende. Vi är manipulerade av hela sminkpylen, reklamen ger tjejer ett ideal som 95 procent inte kan leva upp till. Det är samma sak med tidningar för kvinnor, se på *Damernas värld* — vad är det för djävla herrtidning egentligen?

— Det är nog naturligt att det är killarna som tar initiativ när det gäller sex. Man har ju olika roller, det ligger i biologin tror jag.

Mycket har förändrats på några generationer när det gäller kvinnorollen. Det är nog många av dagens 25-30 åringar som har far- eller mormödrar som fick dra av mannen stövlarna på befallning, efter söndagspromenaden. Det var ju inte så länge sedan det var opassande att en ung kvinna gick ut ensam, utan "förkläde". Det var inte heller på forntiden som kvinnor titulerades som bihang till sina män. "Direktörskan Larsson" eller "Major-skan Pettersson" har varit verklighet för många av dagens äldre kvinnor och kanske alltfjänt är för en del.

Men idag säger man att jämställdheten kommit långt i Sverige.

Är det så?

Vad tycker Jenny och Hanna, två tjejer i slutet av tonåren?

De pratar om manligt och kvinnligt, om relationer mellan tjejer och killar, hur det är och i vissa avseenden hur det borde vara. De funderar över vad det innebär att vara tjej eller ung kvinna idag, funderingarna gäller krav de känner på sig och förväntningar de har.

Våra roller

Det finns många frågor att ställa runt det här med kvinnors och mäns roller. Man kan undra vad det är i bilden av kvinnan, och uppfattningen om vad som är kvinnligt, som lever kvar från generation till generation. Varför är det så att vissa attityder och mönster förändras och andra inte? Hur kommer det att se ut i framtiden?

Det är lättare att ställa frågorna än att hitta svaren, kanske finns det lika många svar som det finns kvinnor.

Jenny och Hanna är i alla fall två av dem som är med och formar framtidens kvinnoroll. Vad accepterar de i dagens bild av kvinnan och vad får dem att protestera?

Jenny börjar med att förklara att ordet feminist används nästan som ett skällsord i deras kretsar. Det hade vi nästan förstått, då vi genom en lärare på deras skola försökte få kontakt med tjejer som ville ställa upp i en intervju om unga kvinnor idag.

— Aldrig! Det är säkert en kommunisttidning! Feministkärringar! var den respons läraren fick. Hanna och Jenny fick vi tag i på annat sätt. De bekräftar: feminist och kommunist är två begrepp som antas stå för ungefär samma sak.

— När jag var korthårig kom en kille fram till mig och sa: Jenny, du ser ut som en kommunist, du är säkert feminist också.

Själv tycker nog Jenny att hon har en mer nyanserad bild av vad feminism kan vara, hennes mamma blev som hon säger "superfeminist" när hon och Jennys pappa skilde sig.

— De flesta tänker nog på Grupp 8 och tyska brudar som har mensorgier och vill kastrera alla män när de hör ord som feminism och kvinnokamp, fortsätter hon.

Hon suckar och säger apropå sin mamma:

— Jag har aldrig fått leka prinsesslekar eller klä mig i fina klänningar. Det var unisex som gällde. Det känns ibland som om de tagit en del av min kvinnlighet. Ett tag visste jag nästan inte om jag var tjej eller kille, det försöker jag ta igen nu.

Så var det inte för Hanna. Hon blev mer traditionellt uppfostrad.

— Det var inte så att jag var tvungen att leka med dockor och sånt. Jag lekte med bilar i sandlådan, det tyckte jag var roligare. Men när det gällde att hjälpa till hemma, så var det min bror som fick hjälpa pappa att klippa gräset och sådana saker och jag fick hjälpa mamma med hennes grejer.

Hanna som fick lära sig att stryka och mangla och Jenny som tycker att den uppfostran hon fått har kvävt hennes kvinnlighet på så sätt att hon ibland blir stöddig mot killar fast hon egentligen inte vill, är helt överens om hur en kille skall vara och hur det perfekta förhållandet ser ut.

— Jag kan inte tänka mig att vara tillsammans med en kille som är svagare än jag, varken fysiskt eller mentalt, säger Jenny.

— Helst skall killen vara längre än mig också, det skulle faktiskt kännas löjligt annars, fyller Hanna i.

Ingen nallebjörn

De förklarar att de tycker att det är viktigt att man som tjej får känna sig lite omhändertagen, de vill känna sig trygga med sina pojkvänner. De vill att han skall vara lite "macho". Vad menar de med "macho" då?

— Ja, inte en sån som bestämmer allting och är för dominant, det är inte det. Man måste respektera varandra, men en kille får inte vara för mesig... Hanna letar efter orden.

— Absolut ingen nallebjörn! Jenny kollar att vi har fattat, det tror vi att vi har, ingen mjukis alltså.

— Mjukis, ja det beror på vad ni menar, min pojkvän är ett ganska bra exempel, säger Jenny. Han är uppfostrad av en radikal kvinnoaktiv kvinna, men uppväxt i Jakobsberg. Där var det en stenhård press på killarna att de skulle vara balla, ha snygga kläder och snygga brudar. Han är "macho" på utsidan men mjuk innerst inne.

De betonar att mjukheten också är viktig, men det får inte gå för långt åt något håll.

— Ta det här med sex till exempel, en kille måste våga vara en kille. Det är han som ska ta initiativet, säger de. De fortsätter:

— Det har nog något med biologin att göra. Det är väl naturligt att man har olika roller när det gäller det här? Om en kille är för mesig blir allting avsexualiserat, det blir ingen spänning.

De säger igen, kanske för att vi inte skall tycka att *de* är för mesiga, att det inte handlar om att den ene skall dominera den andra totalt. Rollerna de talar om gäller det privata, det känslomässiga.

På andra plan verkar de föredra att killarna skulle hålla sig lite mer på sin kant och lämna större utrymme åt tjejerna.

— I skolan, på svenskan till exempel, får man ju läsa mycket mer av och om manliga författare, säger Hanna. En kille i klassen sa en gång att man inte fick läsa dikter av kvinnor för att män skriver mycket bättre. Om någon säger en sån sak kan man ju börja undra hur den personen är funtad!

— Man borde få läsa mer av vad kvinnor har skrivit, fortsätter hon. Vi läste systrarna Brontë, det tyckte alla var roligt, både tjejerna och killarna.

— Ja, och nu har vi läst om bergsturkarna i tre veckor på samhällskunskapen. Varför kan man inte få läsa lite om hur kvinnor har det i världen idag? undrar Jenny. Det skulle vara intressant.

Om Jenny och Hanna själva fick bestämma vad som skulle tas upp i skolan idag när det gäller kvinnor, skulle våld mot kvinnor stå högt på listan.

— Det är något som man verkligen borde diskutera säger de.

— Man är ju alltid rädd när man är ute själv på kvällen. Det är inte klokt att det skall behöva vara så! säger Jenny. Hanna instämmer och berättar om hur hon många gånger blivit antastad eller ofredad av killar och män.

— Det händer på buss-hållplatser, i tunnelbanan eller var som helst, säger hon.

På reklamen för filmen "Pretty woman" som vi kunde se härom året, står Julia Roberts, kvinnan som har huvudrollen, rygg mot rygg med Richard Gere. Hon har på sig långa svarta lackstövlar, en liten svart kjol och ett linne som formar sig efter kroppen.

Meningen är väl att vi skall få se en av de "perfekta kvinnorna". Bilden visar en kvinna som både tjejer och killar har, eller kanske får, som ideal. Saken är dock den att det inte är hennes kropp! Bilden är ihopklippt, Julia Roberts vackra ansikte — kroppen dög tydligen inte — och hennes stand in's vackra kropp.

Man kan undra om hennes ansikte dugar att visas på bild i något annat sammanhang. Detta rör ett annat ämne som Hanna och Jenny tycker är angeläget att tala om. Bilden av kvinnor som finns i veckotidningar, reklam, film och TV.

— Vi skall motsvara ideal som 95 procent av alla tjejer inte kan uppfylla. Det är hemskt!

Utseendet blir så viktigt för tjejernas självförtroende, säger de. En kille kan se ut hur fan som helst och ändå stöta på alla tjejer.

— Det är hela sminkprylen, säger Hanna. Titta i Damernas Värld, vad är det för djävla herrtidning, egentligen? Vad ger den oss för ideal?

Det här är viktiga frågor för Jenny och Hanna, och de tror att det går att göra något för att förändra de här sakerna.

— Det finns en konkurrens mellan tjejer som är alldeles för hård, säger de. Vi måste stötta varandra mycket mer till att börja med.

Det låter som en bra början, eller fortsättning — för det är väl vad det är?

Barn går så lätt sönder

Det är augustikväll och det går långa skuggor över Götaplatsen. Vi sitter på Stadsteaterns trappa med alla papper och pärmar utspridda framför oss. Anna skriver protokoll med runda bokstäver i bläck, vänta, säger hon, vad sa ni nu, vad var det vi bestämde.

Vad vi bestämde? Det är augusti och kväll, och vår lokal är så full av målarfärg att vi är tvungna att ha vårt möte någon annanstans, vi sitter utanför Stadsteatern, fryser kanske litet nu när solen nästan är borta, och en sak är vi säkra på: vi vill ha en egen ungdomsförening.

I två år har vi varit en "grupp" någonstans i utkanten av Rädda Barnen, och det har vi tröttnat på. Tröttnat på alla kanske och måsten och att hela tiden vara beroende av det goda humöret och viljan hos någon annan, någon "riktig" räddabarnare och "vuxen".

Så här, utanför Stadsteatern en dammig augustikväll, har vi bestämt oss för att bilda Rädda Barnens Ungdomsförening i Göteborg. Så är det, Anna.

En egen förening, kanske är det för mycket?

Kanske är det alldeles hopplöst att bringa ordning i det kaos vi lever i och bär med oss vart vi går. Att balansera mellan liv och död, att vara mitt uppe i att växa och förstå och hålla de nervösa händerna stilla. Hur skall vi lyckas använda oss av sådana fina ord som styrelsemöte och stadgar och demokrati?

Vi lyckas inte heller. Vi löser saker och ting på vårt eget sätt. En sak kan vi: förstå varandra. Läs varandra och den glädje eller trötthet vi känner.

Ja, vi gör som vi vill, vi tar våra egna beslut och vårt eget ansvar, och på något vis lyckas vi stå ut med oss själva och alla andra. Alla gråtfärdiga underbara kvalmiga timmar vi tillbringat tillsammans, det är en djungel att tränga igenom, vi måste bygga nya vägar, vi kan inte sluta nu, nu när vi är så nära.

Karin sträcker sin smala svarta rygg och häver sig över bordet: — Nu går vi vidare.

- Vänta lite, jag ska bara...
- Vi måste öppna ett fönster!
- Är det någon som har en penna?
- Min buss går snart.
- Här är så varmt!
- Vem har sett listorna?
- Nej, nu går vi vidare!
- Jag tror ju...

— Är det någon som *har* en penna åt mig?

Och till slut kastar Christine sitt ljusa hår bakåt och sjalen över axlarna och säger i förbifarten: — Nu går jag; och Maria passar på att byta samtalsämne, och sedan försvinner de allihop. Anna blir kvar med hela bordet fullt av smulor, och jag fortsätter att prata, hon nickar och är blek i ansiktet och säger visst och ja, och jaha, och ler bara stilla när jag kommer på att fråga om hon är trött.

Och klockan är flera timmar för mycket, inte blir det några läxor gjorda till i morgon, det är mörkt ute, Brunnsparken lyser gult, och iskalla händer som vill allt annat än gripa om affischerna, jag tappar ett papper, nej, två, de seglar iväg över gatstenen, överkligt vita emot allt det grå och smutsiga.

Det vi gör som är så viktigt, vi är unga och det här är för andra unga, något måste hända i ett samhälle som inte förstår hur lätt vi barn går sönder, och hur svårt det är att laga.

Vi är trötta på dem, alla de som pratar om hur *duktiga* vi är här i Sverige.

När en tredjedel av alla barn och ungdomar lever med en ensamstående mamma eller pappa. När en femtedel av dem aldrig träffar den andra föräldern.

När det varje vecka är en ung pojke eller flicka i Sverige som tar sitt liv.

När det går tjugo barn på en dagisfröken och fritidsgårdarna stängs.

När det anses lika allvarligt att snatta som att sprida barnpornografi — man får högst sex månaders fängelse.

När anmälningarna om incest bara ökar.

Och när det samtidigt finns en lag, FNs Barnkonvention, som klart och tydligt talar om att detta inte får hända. Speciellt inte i ett så rikt land som Sverige.

Sveriges riksdag har ratificerat barnkonventionen. Det är alltså ett brott mot svensk lag att behandla barn illa. Och det FÅR INTE hända.

Det finns en enkel logik i det vi gör i Rädda Barnen. Det här är för framtiden.

För det världen gör emot sina barn idag, det gör barnen emot världen i morgon.

Svårare än så är det inte.

Marie Svensson

Tove Wahlin, Linnea Jones, Caroline Eklund. Bild: Mattias Bengtsson

Bonas Brudar

Titti Holmér.

Det ligger engagemang och entusiasm som en tät slöja över det trivsamt inredda lilla rummet. Upplysta av stearinlågors sken sitter fem unga kvinnor runt ett bord med rykande tekoppar. Deras upprörde röster blandas med höga skratt.

— Först porrbilder och nu det här.

— Det är så dålig stil att komma med påhopp utan att sätta ut namn. ”Förr hade vampyrerna huggtänder, nu har de livmoder”. Om de ändå ville ta en diskussion.

— Vi borde bjuda hit även män nästa gång och se om någon kommer.

— Om något sådant här händer igen ska vi sätta upp de här.

Någon visar upp en svartvit plansch föreställande en tecknad Pippi Långstrump med automatgevär. Undertextens uppmaning lyder: KVINNA, TAG DIN RÄTT!

Vi befinner oss hos Bonas Brudar, feministgruppen på den marxistiska folkhögskolan Bona, två mil norr om Motala, in i Östergötlands mörka skogar.

Bonas Brudar är en grupp unga kvinnor som en gång i veckan samlas, dricker te och resonerar kring olika kvinnofrågor. Mötena behandlar främst feminism ur ett marxistiskt och anarkistiskt perspektiv och man talar ofta om personliga relationer då det personliga anses politiskt.

Att kvinnokampen är jämställd med klasskampen är ivrigt förespråkade av Bonas Brudar eftersom en ofta förödmjukande kvinnosyn ingår som en naturlig del av det patriarkala systemet i ett kapitalistiskt samhälle.

Detta påstående är dock omtvistat i arbetarrörelsens historia såväl som på Bonas folkhögskola, som för

övrigt har Vänsterpartiet som huvudman.

En del feministkritiker menar att klasskampen måste föregå kvinnokampen. De anser att jämlikhet automatiskt och oundvikligt föds ur socialismen och att feminister är överpretentiösa kvinnor som hungrar efter höga chefsposter men känner sig utkonkurrerade av männen.

Feminism hos Bonas Brudar är något helt annat. Gruppen vill bryta traditioner, få kvinnor att se när, hur och att de blir osynliggjorda och förlöjligade för att de tänker och handlar på ett annorlunda och nytt sätt i förhållande till män. Att få kvinnor att stå för feminismen och för kvinnliga värden, är därför grundläggande. För att bli accepterad ska kvinnan varken behöva efterlikna mannen eller tvingas leva upp till

den schablonbild som finns av kvinnan, däremot ska hon ha rätt att göra det, anser Bonas Brudar.

Verksamheten handlar lika mycket om att nå själv-säkerhet, som om feminism. Genom bland annat röstövningar vill kvinnorna lära sig stå för sina åsikter utan att mumla, slå ned blickan eller urskulda sig. Att skaffa sig ett självförtroende som gör att man vågar stå upp, säga sin mening och argumentera för den, utgör en stor del av innehållet.

Det hela började i höstas då några kvinnor i tjugooårsåldern med varierande erfarenheter av feminismens innebörd, inbjöd alla intresserade kvinnor på skolan till att diskutera kvinno-frågor en kväll i veckan.

Intresset bland eleverna är måttligt. En anledning kan vara den missvisande bild av "rabiata feministerna" samhället målar upp som säkert skrämmar somliga.

En annan faktor är det alltmer tilltagande draget av passivitet som härskar över Bona folkhögskola. Men det finns en kärna på fem-sex stycken och antalet deltagare på mötena skiftar.

Om inte kvinnor uppmärksammat feministgruppen har i alla fall män visat sig uppretade eller nyfikna och velat vara med. Då Bonas Brudar sa nej med motiveringen att kvinnor måste bilda sina egna forum, bildades som en reaktion Machoklubben, en grupp endast för män, där modellen av kliché-mannen drevs in absurdum. Ett numera nedlagt projekt.

I slutet av varje träff kommer Bonas Brudar överens om ett ämne som känns aktuellt, man letar material som var och en tar sig igenom och som sedan används som diskussionsunderlag till nästkommande möte. Kvinnorna har nu hunnit med en mängd teman av olika slag: alternativa kärleksförhållanden, utseende-

fixering, kvinnor i reklam, prostitution, med mera.

En del ämnen verkar outtömliga. Håtska meningsutbyten kring fri sex, kvinno-solidaritet och mäns härskartekniker återkommer man ofta till.

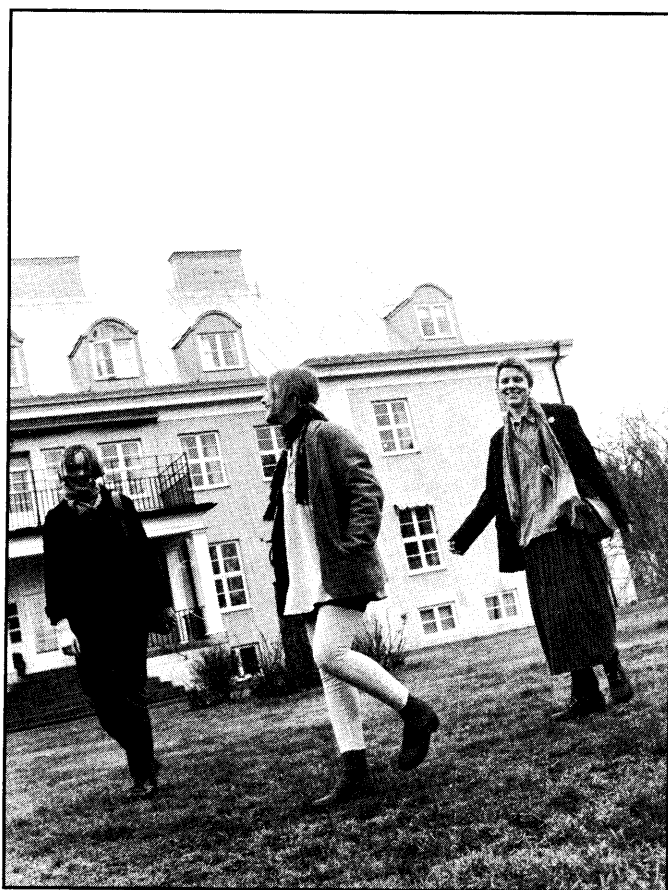
Under vintern har Bonas Brudar i samband med en feministkurs i Lund, kommit i kontakt med andra feminister runt om i Sverige. Tillsammans med en grupp feminister från Gillbergakollektivet utanför Linköping har man nu på Linköpings Bokcafé startat

ett kvinnokafé vid namn Lilla My. Kaféet har öppet varje måndagkväll, ibland med föreläsningar om någon kvinnofråga med efterföljande diskussioner. Allakvinnor är välkomna.

All uppslutning peppade Bonas Brudar till att förverkliga planerna på en egen feministkurs på Bona Folkhögskola. I mitten av mars strömmade folk från hela Sverige mot Vättern för att tillbringa en helg i de nikotingula byggnaderna där Bonas Brudar har sitt högsäte. Kursen var den första i sitt slag, då den inbjöd både män och kvinnor att delta. Detta var inte odelat positivt, då en del av

männen, enligt Bonas Brudar, i vanlig ordning tog för mycket plats på kvinnornas bekostnad. Men resultatet blev över all förväntan, 40 personer fyllde av idéer och glöd samlade för en god sak, för utbyte av erfarenheter och diskussioner långt in på nätterna. Sådant ger energi och ytterligare kampvilja.

Genom att medvetandegöra det problem som kvinnans situation faktiskt utgör, och sedan arbeta med detta, växer man. Genom uppmuntran och stöd vågar man tro på sig själv. Genom givande, kunskapsberikande träffar har man format en ideologi att luta sig mot. Efter snart ett år tillsammans känner sig Bonas Brudar starkare än någonsin.

Min idol

TUNG DUCH KABOMW DUNG DUNS DUNS
CRASH PANG DANG DUCH PANG
—OH GOD I LOVE TO HATE!!
TUNG KOBOM TUNG TUNG DUCK PANG
CRACH WOAWWOOO TU TU DUCH
—IT'S A LOT NEARER THAN OUTER SPACE
TU TU DUCH TU CRACH EEEEEEEEEEEE TU
TU DUCH
YEAH YEAH WOW
—THANK YOU GOOD NIGHT

— Min idol Hmmmmmmmmmm. Min idol heter Dan Peters. Han är trummis i ett Seattleband som heter Mudhoney. Han har också varit med i Nirvana.

Så här var det! När jag fyllde 15 fick jag min första skiva med Mudhoney. Jag lyssnade lite på den, men tyckte inte den var så bra. Jag la undan den. Ungefär en månad senare satte jag på den igen. Denna gång lyssnade jag på ett helt annat sätt. Jag lyssna i första hand på trummorna. Jag blev genast mycket fängslad och det blev det enda jag lyssna på i en hel vecka. Jag köpte en till... och en till... och en till.

Det går inte att beskriva med ord för en vanlig dödlig när Dan börjar sakta på virveln, ökar lite och lite till och lite till. Han ligger i samma tempo ett tag, sen kommer det bästa, när sakta men säkert han går från virveln till golv-pukan.

Det går inte att beskriva, det måste höras.

Det känns som man svävar, man kopplar av yttervärlden och bara sitter och njuter.

Folk tror man är knäpp när man sitter och ler och trummar på benen med freestylen på högsta.

Sen dess har jag nästan bara lyssnat på Mudhoney.

Jag har alla deras fyra skivor, men den sista höll inte riktigt samma klass som dom tidigare tre.

Nu ska jag förklara vad som är speciellt med Seattlebanden (mest Mudhoney). Mudhoneys musik låter som Jimi Hendrix plus en massa trummor. Man har ett annat sätt att spela trummor, man använder virveln mycket mer, man har mycket mer rytm i dom vanliga takterna.

Det var Nirvana som slog igenom först av Seattlebanden (för vanligt folk med MTV alltså).

Vem har glömt det underbara riffet från Smells like teen spirits!?

Det är så jävla mycket bättre än vanlig populärmusik med Roxette i spetsen och man vill ju bara dö när "Locket" säger åt husbandet att spela. Bara att se på dom framkallar spykänslor, deras fåniga kostymer och gitarrer upp vid halsen. Fy fan.

3 procent av klass 9 A
Buråsskolan Göteborg

Illustratör:
Jon Bergmark

Bild: Kajsa Gullberg

neger

Åsa Åkesson och Sussie Lindström
två "negresser" som var med från starten.

Efter att ha gått uppför de långa trapporna från Linnégatan, står vi inför ännu ett par trappor.

Vi suckar och fortsätter uppför.

Uppe på den rödbruna tegelfasaden hänger en svart-vit skylt, den säger oss att vi har kommit rätt.

Vi går in genom dörren från den ljusa dagen, till mörkret där inne. Det tar ett tag innan vi kan urskilja gruset som vi innan bara känt under våra skor. Små fönster släpper in lite ljus och belyser de grå kalla väggarna. Vi är inne i Nordhemsskolans pannrum i Göteborg, där NEGER håller till.

NEGER står för Nordhemsskolans Elev Grupp Emot Rasism, som funnits sen ett år tillbaka. Det var under den tiden då lasermannen härjade som värst uppe i Stockholm, som några elever på Nordhemsskolan beslöt sig för att bilda en anti-rasistgrupp.

Det första projektet var att göra en utställning om rasism i Europa och i tredje världen. Utställningen kallades "Utröta varenda jävel", från den då aktuella boken med samma namn, skriven av Sven Lindqvist.

Sen dess har vi på NEGER haft ett antal andra projekt. Vi har haft loppmarknad, och de pengarna vi fick in har gått till

Somalia. Vi har också gått med bössor och samlat pengar på rockfester med mera. De pengarna gick också till Somalia. Det senaste är Rockcafé NEGER, där vi har café, och olika band som spelar en kväll i veckan.

Eftersom NEGER är en ideell förening krävs det att alla som är med är beredda att arbeta och ställa upp för NEGER på sin fritid utan ersättning.

— Jag tycker att det är självklart att man tar en del av sin fritid till att hjälpa andra i tredje världen, säger Sarah Fermén.

NEGER har cirka 50 medlemmar, varav de flesta faktiskt är tjejer. Vi har många gånger funderat över vad detta kan bero på. Den enda förklaringen vi kan se, är att vi verkligen engagerar oss till 100 procent, det som NEGER behöver för att kunna fortsätta med sin verksamhet. Killarna gör det tydligen inte på samma sätt.

— Jag engagerar mig i NEGER för då känner jag att jag gör något för dem i tredje världen, som man alltid sett och hört om i massmedierna, och varit så ledsen över, men aldrig vetat vad man ska göra för dem, säger Hilma Öbom.

Hittills har NEGER fått ihop cirka 10.000 kronor, pengar som främst har gått till Somalia, förmedlade av Röda Korset.

På okänd mark

Helge Nilsson

Svenskar fick stryk. "Svartskallar" fick stryk.

I kaffeterian satt invandrarna. Svenskarna satt på andra sidan skolan och höll sig borta från "kaffeterian".

Skolan tvingades ta emot elever från ett hem för kriminella ungdomar, bråkstakarna drogs till Märsta-gymnasiet, utan att någon gjorde något åt det.

När det inte höll längre, när elever blev misshandlade under skoltid svarade man med temadagar. Rektorn undrade vad som hänt med "rör inte min kompis"-demonstrationerna fem år tidigare.

Ingenting blev bättre.

Till slut strök man nationalsången på avslutningen, för att inte invandrareleverna skulle ta illa upp. Ingen hade frågat invandrarna, som i själva verket inte alls hade något emot "Du gamla, du fria".

Ingen förklarade för svenskarna, som lade skulden på invandrarna.

Varje år i slutet av november samlades man för att göra upp, under skenet av statyn över en oskyldig Karl XII. Mitt i sörjan stod vi. Jag själv, Thomas Lagerquist, och på den andra sidan, Jack Attar från Libanon.

Samtidigt, på andra sidan staden, men i en helt annan värld satt filmregissören PeÅ Holmqvist och försökte förstå varför svenskar och invandrare slogs.

Han tog med sig kameran och gick ut på Karl XII-natten 1991. Där träffade han Thomas, mitt uppe i en hetsig diskussion om svenska flaggan och rasism...

Efter några månader träffade vi PeÅ i Märsta för att prata om hur vi upplevde alla bråk och konflikter. Vi blev förvånade, för första gången på länge lyssnade någon på vad vi tyckte utan att anklaga oss för att vara rasister. Vi var aldrig några rasister, men ju oftare vi blev beskyllda för att vara det, desto ilsknare blev vi.

I stället för att bli bemötta med klyschor och vinklad statistik, fick vi nu prata till punkt. Varken förr eller senare har vi blivit så paffa som när vi sedan blev erbjudna att vara med i en dokumentärfilm som skulle spelas in i Beirut för att sändas i TV.

Vi skulle tillsammans med Jack, som vi inte kände, resa till Libanon i tre veckor för att lära känna den miljö som tvingat honom och hans föräldrar att fly 1983.

Vi visste inte riktigt vad vi gav oss in på, men tog ändå chansen för att få en möjlighet att säga vad vi tyckte.

Libanon är ett land med rötter i den urgamla feniciska kulturen, med gränser skapade av Frankrike och Storbritannien efter första världskriget. På så sätt fick ett land som varit kristet sedan korstågen på 1100-talet en stor muslimsk befolkning.

Med en tivelaktigt genomförd folkräkning i slutet av tjugotalet gav man makten åt de rikare maronitiska kristna. Muslimerna, säkerligen fler till antalet, var fattigare och kunde inte protestera. Befolkningsgrupperna kunde räknas efter religion: katoliker, sunnimuslimer, shiamuslimer, druser, armenier, grekisk-ortodoxa och protestanter.

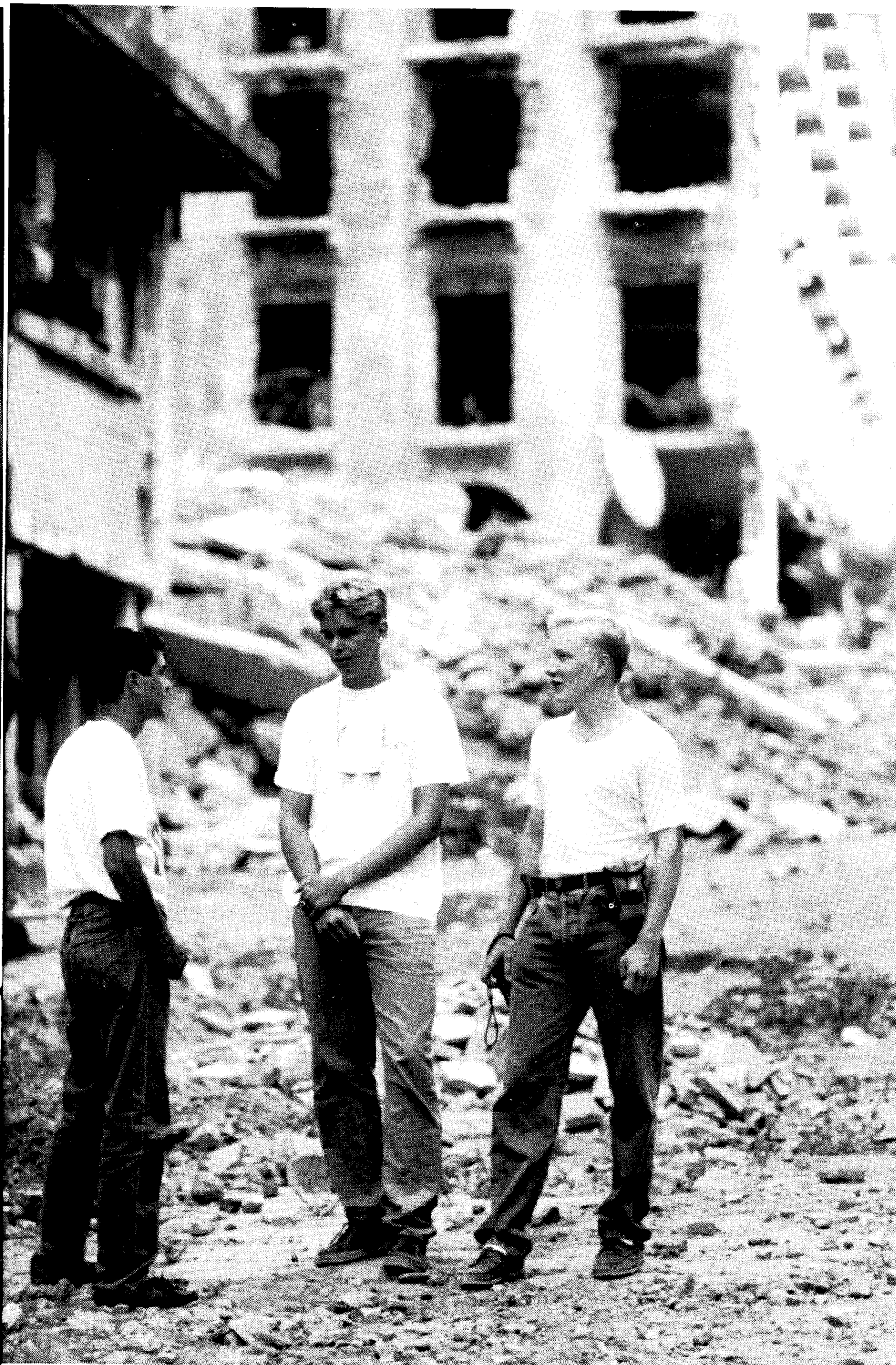
I början av 70-talet gick det inte längre. Muslimerna, som nu bevisligen var fler, fick inte del av de pengar som strömmade till turistparadiset Libanon. De kristna vägrade dela med sig. 1975 bröt inbördeskriget ut, ivrigt påhejat av Sovjet och USA.

Under 16 år sköt och bombade man, människor dog, många flydde till olika länder. Bara smulor och ruiner återstod när kriget äntligen var slut 1991.

Jack visar Thomas och Helge runt i Beirut, staden han flydde från under kriget.

— Det är ofattbart att detta är samma stad som bilderna vi sett på en grönskande metropol. Det finns inga ord för sorgen man känner.

När krutröken skingrats hade den blandade huvudstaden blivit två. Östra Beirut åt de kristna, västra för muslimerna.

Man gick inte längre i samma skolor, man kände inte längre varandra, man umgicks inte mer. Goda grannar hade blivit bittra fiender. Alla hade förlorat. Landet var ockuperat av Syrien och Israel, ekonomin i spillror med extrem inflation och arbetslöshet.

Allt detta kunde vi ta reda på innan. Vad det egentligen betydde kan man inte förklara. Hur det känns att se den helt förstörda innerstaden och jämföra med bilder av en grönskande metropol kan man inte beskriva. Känslan av sorg är så kompakt att man kan ta på den, man orkar inte med mer än ett par timmar i detta helvete av mineringar och sandsäckar.

Att se de gapande hålen efter landets största bibliotek och veta att människor dött för detta vansinne, gör att man bara vill blunda och vakna ur mardrömmen.

Men det tar aldrig slut. Man kan åka och bada på stranden, men inte ens där kan man fly undan helt. Hela tiden vet man att man är långt hemifrån.

Efter en dusch i kallvatten och stearinljus sopar man undan nattens kackerlackor och försöker få till något som liknar en svensk frukost. Efter några dagar vänjer man sig och börjar uppskatta saker man inte tänkt på förut, hemma.

Det finns naturligtvis saker att vara glad över också i Beirut, människor att möta, platser att se.

Här började vi prata, Thomas, Jack och jag. Första gången vi sågs var på flygplatsen i Wien, innan dess hade vi knappt sagt "hej". Första samtalet handlade om vem som förstörde festerna i Märsta, rasisterna eller svartskallarna? Det var svårt att släppa de ställningar vi grävt ner oss i under flera år, men efter en tid kunde vi sluta tala för kompisarna och resten av Sverige, grupptricket släppte och vi kunde börja tänka själva.

Om någon trott att vi skulle överge allt vi tidigare sagt så fort vi sett ruinerna efter kriget fick de fel. Tiden gick och vi såg mer av landet och träffade allt fler människor som upplevt så mycket värre saker än vi. Stegen var till en början små, men de betydde mycket.

Vi började umgås med Jack, en av dem vi tittat snett på därhemma, och även om inga konflikter löstes, blev stämningen mer avspänd. Vi kom underfund med att vi trots allt inte var så olika.

Så kom Thomas och jag till ett av landets universitet, där kristna, druser och muslimer läste tillsammans, trots att de alla bar på minnen som de ännu inte kunnat komma över. Vi kom till en klass i "konsten att kommunicera" där människor som försökt döda varandra tvingades att tala med varandra, hålla föredrag och som avslutningsprov försvara den andra sidans religion. Vi fick träffa shiamuslimska flickor som såg ut som vilka sydeuropeiska tjejer som helst.

Allt vi fått veta om muslimer var fel. De hade ingen slöja, ingen heltäckande klädsel. Vi talade med deras lärare, Lulu, om våra problem i Märsta, Sverige. Hon lyssnade på oss och, på ett sätt som vi aldrig tidigare mött, hon accepterade det vi sade, det fanns ett problem. Istället för att säga att vi hade fel, frågade hon vad vi nu skulle göra åt saken?

En alltigenom destruktiv svensk diskussion blev något konstruktivt, när någon som upplevt värre konflikter

hjälpde till. Vi förändrades, efterhand tog vi ställning mot en del av det vi sagt tidigare. Vi förstod varför människor flydde till vårt land, vi lärde oss saker som hjälpte oss att förstå dem på andra sidan. Vi ville göra något själva istället för att klaga.

Aldrig talar man i Sverige om hur man själv kan lösa problem i sin egen trappuppgång eller kommun. "Stoppa invandringen", "kasta ut dem som bråkar". På ett väldigt svenskt sätt klagar man och väntar sig att någon annan ska ta tag i saken. Man bemöter åsikter och förtvivlan med

På ett av landets universitet pågår en lektion i kommunikation. Av de andra elevernas berättelser börjar Helge och Thomas förstå att det inte finns enkla lösningar på svåra konflikter, eller att en part är "syndabocken" - man måste försöka lösa dem tillsammans.

skällsord, "rasist", "svartskalle". Istället för att försöka lösa problemen försöker man hitta en syndabock.

Nu kunde vi äntligen komma någon vart, äntligen kunde vi mötas på halva vägen och försöka hitta en lösning. Den hjälp vi fått av en libanesisk lärare visade sig ovärderlig när vi mötte gamla kamrater i Sverige.

Innan vi kan tala om våra motsättningar utan förolämpningar och ilska, kan vi knappast lösa någonting. Den som blir kallad rasist, kanske felaktigt, blir bara arg och ledsen. Man vill inte tala med personer som skriker åt en.

Vi måste sluta leta syndabocker och anklaga politiker för ansvarslöshet. Ingen minister löser våra egna problem om vi inte försöker själva. Svenskar och invandrare slåss fortfarande med varandra, men vem vinner på det? Ingen.

Nio grams frihet

Mötesfrihet Tryckfrihet
Åsiktsfrihet Rättsfrihet
Föreningsfrihet Valfrihet
Störande av den allmänna ordningen
Allmän — Enskild
Tugga din taggtråd
Vet din gräns
Håll käft!
Polisslagen
Slå Slå
Slå in rätt
Våld Rädsla Hat
Är det bara jag som ser?
Alla dessa krypskyttar längs takåsarna
och vem kastade nyckeln till skyddsrummen?
Givakt Manöver
Rätt Fel! Fel Rätt!
Rätt till nio grams bly i nacken
Monumenten poserar
Hänryckta parader längs breda avenyer
Förblindade möss — grova kängor
Kraas Kraas
— Slå inte!
— Jag har betalt tevelicensen

Vacker död

Inversionen strålar mot en
klarblå himmel
locket har vi själva tillverkat
av koldioxider från
minsta moped till våra
största skorstenslandskap
miljökraven förbränns i utredningar
protesterna sugs upp av
mediernas valiumflod
— Tänk om allt dog
Världens vackraste död
i klarblåa toner belyst av en
skimrande radioaktiv sol
kvävda av våra egna spyor
sakta bedövar jag mitt miljösamvete
med en flaska Ballentine's
— skål för den vackra döden

Uppstoppad

Ilskan fastnar i disken
— hela avloppet är
igenproppat med skit
radion spelar kramgo soul
glasen och kopparna dansar rena
in i torkstället
— så fint
— då skär jag mig på brödkniven
och de vita molnen i diskhon
blir röda
— jag slänger ut torkstället
genom fönstret
plåstrar om såret
bäddar ner mig under täcket och
ringer 90.000

Bagdad Cocktail

Kriget är slut
sakta körde tanksen över våra sinnen
förmedlade via satellit
sminkade med censur
örnen tömde sin last över Bagdad
Galna araber stjal vår svarta välfärd
likutgången bedömdes av experter:
Säffle — 10 grader — Bagdad — 130.000 människor
— Matskedar?
på Hardrock café i Bagdad
serverar man legitima lik som
oliver i vår cocktail
— Skål för freden
låt oss aldrig glömma att:
Gud är Amerika!

Öppet hjärta

Jag äter upp dina P-piller
Tvättar ditt långa hår
Matar dig med kyssar
Planterar mitt huvud i ditt knä och
låter dig stilla lyssna till min själs
allra hemligaste önskningar
Jag ger dig ömt min kropp
upptappad i erotikens badkar
till kanten fyllt med lust
och allt bara för att just du
skall ha
Portkoden till mitt hjärta

ATT DÖDA, VAR HANS UPPGIFT

Text: Kajsa Gullberg Illustration: Jon Bergmark

Vi ska upp till aulan i skolan.
Det är veligt som vanligt, ingen vet riktigt vad som ska hända.
När vi satt oss ner, ser vi Christer, vår lärarpraktikant, gå omkring på scenen i någon otrevlig utstyrsel.
Han vänder sig till oss och frågar var vi befinner oss.
Några ljushuvuden säger att vi är i Sverige, några andra föreslår Tyskland.
Nej, vi är i Iran.
Med Christers hjälp utspelas en lång och hemsk historia för oss, men det har vi inte riktigt fattat än.
Han är lite tråkig i början, kör lite torra skämt, så att man tänker; jaha, tjohej för dig.
Han gapar, skämtar och retas och han använder vårt språk.
Han berättar bland annat om en liten kille som inte vill ha samma jobb som sina kompisar; att leta minor i öknen med en sked.
I historien blandar han in fascismen i Sverige i dag, om Sverigedemokraterna och om reaktionerna från andra skolor där han spelat sin pjäs.
Alla lyssnar, det går inte att låta bli och det går inte att göra honom till åtlöje, för då sätts man dit med samma slags åtlöje.
Men hela tiden, utan att man tänker på det, byggs pjäsen upp. Den lilla killen som inte vill leta minor med en sked, flyr nu ut ur Iran, en dyr och farofylld resa. Slutligen hamnar han i Sverige, och man förstår att berättelsen är sann.
Huvudpersonen i berättelsen byts nu ut, och nu handlar det om Muhammed. Han jobbar på en fabrik där också Christer jobbar.
En morgon kommer Christer till jobbet lite tidigare. Fabrikslokalen är helt tom på folk och allt är tyst — nej, allt är inte tyst, ingenting är tyst, någon häver ur sig all sin tystnad, någon har varit tyst alldeles för länge. Han skriker och gråter.
Christer går fram och det är Muhammed som gråter. Människa som han är frågar han vad det är. Muhammed tittar upp på honom och på frågan svarar ögonen att det är ångesten.
Muhammed berättar det han inte har berättat för någon på åtta år. Han berättar om hur han står ute i öknen i sitt hemland Iran.
Det är morgon och det är en förbannat fin morgon. Helt fel morgon för ett krig, men krig är det.
Truppen han tillhör ska storma fienden bakifrån idag.
Han tar upp en kniv, tittar på den hopplöst. En gammal slö kniv, lite rostig på bladet. Han känner den i handen.
Vad gör den i krig? Vad gör han i krig? Vad fan är krig?
De ger sig iväg.
De har gått ett tag och är framme vid sitt mål, och Muhammed ser en ensam vakt, en ung pojke.
Det är hans uppgift att döda honom. Han smyger sig fram, lägger handen över pojkens mun och sätter knät hårt i hans rygg, tar fram kniven, sätter den mot pojkens hals och trycker, sliter, skär mot ett hårt ungt struphuvud som vill leva, med en slö kniv som inte vill döda.
Alla i publiken är dödstysta nu. Alla är därute i öknen, alla är inne i ångesten.
Jag känner hur det rör sig i min kropp och tror att det kommer från magen, men det sitter i mitt blodomlopp, i min hjärna och i mitt hjärta. Det är ett sådant tryck i hela salen, min kropp sprängs och jag gråter hejdlöst mot en blek kompis.
Christer tar ingen hänsyn, han vet att ingen dör av detta.

Jag kan förmå mig att fortsätta lyssna, och pojken som inte är äldre än jag och som håller på att få halsen avskuren av en gammal rostig kniv, tittar in i ögonen på Muhammed och hans ögon följer Muhammed, alltid, överallt.

Varje natt drömmer han om dem. Varje natt vaknar han med ett skrik och ser ögonen som frågar; varför?

Tvärt slutar Christer berätta. Det är alldeles tyst. Så övergår han till Sveriges vardag, om problem med invandrare och varför det uppstår problem. Han pratar om nationalism. Han pratar också om patriotism och vill att vi ska förstå skillnaden mellan nationalism och patriotism, att det inte är något fel i att tycka om sitt land, men att det är fel att bli omänsklig.

Att vi måste veta och förstå.

En del frågor dök upp i mitt huvud, så jag träffade Christer och fick svar.

Pjäsen har han skrivit själv, efter att ha hört många flyktingar berätta sin historia om varför de är här. Varje föreställning har varit lite annorlunda, improviserats utifrån olika skolor och elever, men överallt har den gett positiva reaktioner. Även några få negativa. Christer spelade pjäsen en gång bara för Sverige-demokrater. Även där var reaktionerna positiva, och många blev "omvända och frälsta från onda".

Men deras skrik hördes inte

en novell av Lena Barregård

Dagen var klar och inga moln syntes på himlen. Men så hade ju också de senaste 27 dagarna varit klara dagar. Det var nästan en månad sedan regnet föll.

Mannen avbröt sin långsamma vandring och de krumma benen skälvde när han satte sig på stenen vid väkantén. Det skulle ha varit blommor här nu, en månad efter regnet. Det skulle ha vuxit säd på fältet, han såg upp mot sluttningen, där de förkolnade trädstammarna hade fått samma gråbruna färg som den omgivande jorden.

Han kisade och försökte fixera jorden, stenarna och himlen med blicken för att bättre förstå vad han såg. Det lyste färggrant här och var i det grå dammet. Trasiga burkar i plast och plåt. Några tygtrasor.

Mbele hade sagt honom att han skulle hämnas. Det var därför de hade åkt, för att kämpa till sista blodsdroppen. Mbele hade tagit honom om axlarna, sett på honom med främmande ögon och sagt:

— Far, jag åker nu. Jag åker för att utrota de djävlar. Så hade han lämnat honom. Det var 26 dagar sedan det hände. Han visste precis, för det var två dagar efter regnet. Soldaterna hade kommit, i jeepar som vanligt. De hade kommit regelbundet ända sedan bombattackerna slutade. Myala var den by som låg närmast gränsen och därför kom de ofta. De tog det de ville ha, skrek åt byborna, sparkade efter hundarna och barnen och åkte sedan iväg och människorna i byn kunde fortsätta leva sitt liv tills nästa gång. Det var lättare att leva med det än det hade varit att uthärda skräcken under flygbombningarna.

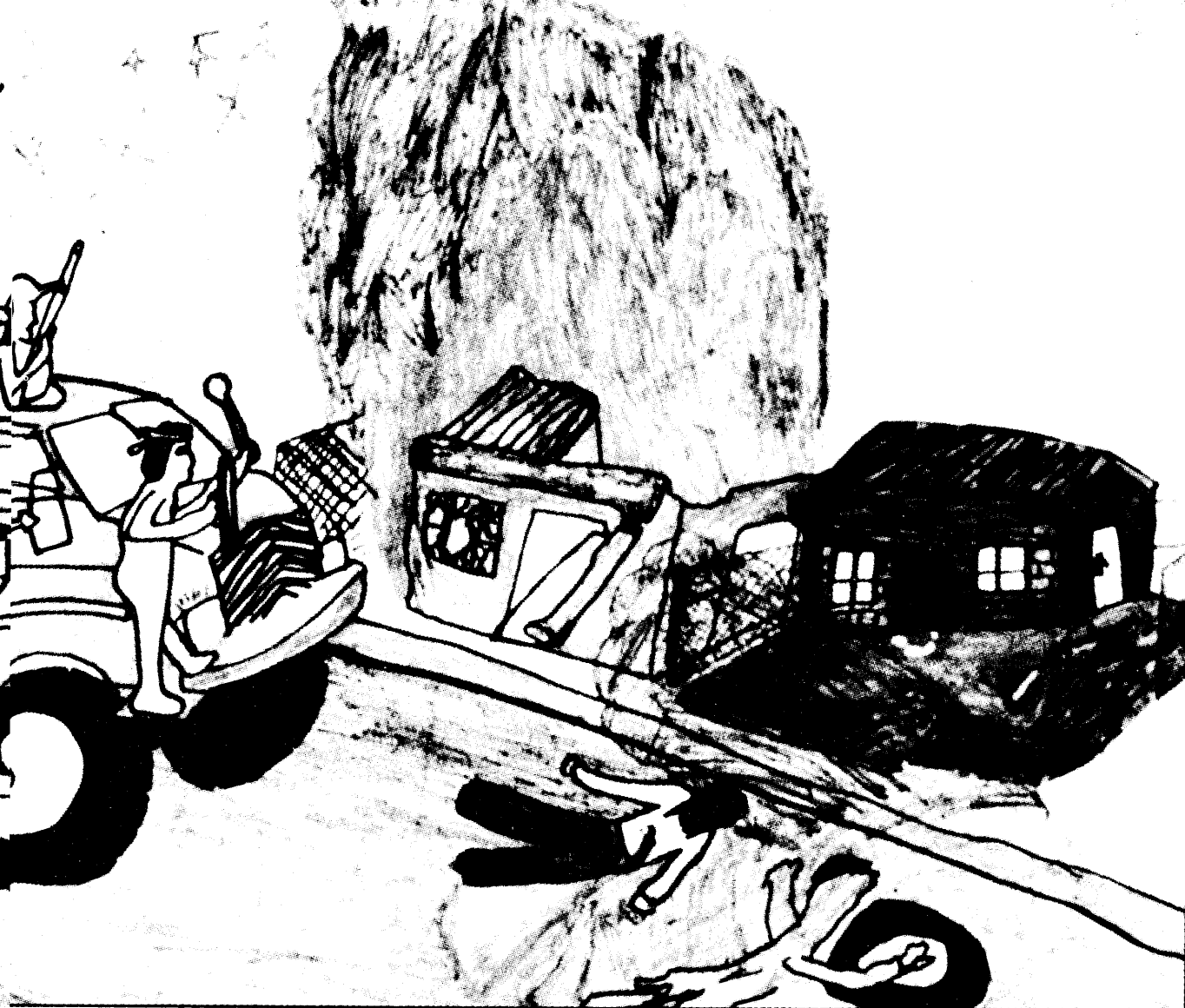
Men den här gången var det annorlunda. Han mindes hur de två soldater som varit mest berusade hade tagit tag i en gubbe och dragit in honom i en stuga där de hade slagit honom sanslös, och hur sedan den ene soldaten, den blonde, hade gått bakom husknuten. En halv minut senare hade Mbele kommit springande, stuckit till honom den tunga kniven och en metallbricka i en kedja och sagt:

— Fort far, göm det här, jag har dödat honom...

Sen hade allt gått så fort. Han hade stapplat iväg till kullen med stenarna för att gömma sakerna och därifrån hörde han skriken från soldaterna som upptäckte sin döde kamrat.

Ishmael Ndzondo, 12 years old

Pennteckning av Ishmael Ndzondo, 12 år

De blev som galna, de släpade ut den gamla mannen från stugan och dödade honom med ett slag mot huvudet av maskingeväret, sen bar de den döde soldaten till en av jeeparna, hämtade bensindunkar och hällde bensin överallt, över stugorna, över getterna, gräset, träden och människorna. De föste ihop de vettskrämda byborna i en klunga framför byns största hus, och hela tiden skrek de vanvettigt. Sedan blev de alldeles tysta.

Skräcken lade en iskall hand över hans hjärta där han satt gömd bakom en sten. En av soldaterna strök eld på en tändsticka och förde den långsamt mot det bensinindränkta gräset. Plötsligt var allt ett enda eldhav.

Brinnande människor sprang omkring i meningslös dödskamp, men deras skrik hördes inte. Det enda som hördes var eldens dån och salvorna från automatgevären. Som vågor. Om och om igen. Sedan tog det slut.

Soldaterna, svarta av sot kastade sig i jeeparna och flydde den svarta röken.

I den stunden upphörde den gamle att tänka. Han hade registrerat allt och nu rullades dessa minnen upp för honom som en film. Han hade också en film i sitt inre, som visade hur Mbele hade kommit hem, tigit med tomma ögon i två veckor, och sedan när de två andra männen kom, hur de fyra hade suttit dag och natt bland ruinerna i tre dagar och samtalat med låga röster, tills Mbele kommit och sagt sitt:

— Far, jag åker nu. Sedan gick det sju dagar. Det visste han, för han räknade dem. Efter sju dagar hade kvinnan från grannbyn kommit och berättat att Mbele var död. Hon hade upprepat meddelandet tre gånger och sedan skakat på huvudet och gått sin väg. Det var fyra dagar sedan.

Han kisade igen, men han kunde inte längre se vad som fanns runt omkring. Det var fortfarande ljust, men allt flöt ihop i grått och brunt. Han tittade ner på sina händer och såg tydligt hur de knotiga, fårade händerna vände och vred på någonting. En metallbricka. Bokstäverna på den framträdde tydligare än någonting annat. Kantiga, hårda.

Och han läste dem utan att förstå:

A n d e r s S t r o m b e r g. Han lät brickan glida ur händerna, ner i det grå dammet, där den blev liggande.

Klä av huden,
kylan,
de svarta ögonspår,
stålgrå, hårda, blödande
bort
hud
anar redan
det vita i ditt kött

köttet
skall jag dricka
sömlösheten,
hålorna i dina händer
dunkla, snabba
det fallande svarta
skall jag
dricka

hud
bort

bort
isljus, bort sjöfåglar,
bort trögflytande blod
ont om tid
i världen
klös fast sekunderna
vid mina kinder
jag vill se.

Vilken är ondskan
tomheten
blåheten
den NAKNA staden
och alla ljusen som är hela
och alla stavelser
sönderbrutna
och hur vi
glider
fram
med
fågeln
murad i bröstet
och det
kornsvarta blodet
strömmande
du dricker
du
din hjärna
dina svarta läppar
dricker

ONDSKAN
så svidande
ONDSKAN

Sorgen
och
DINA ögon DINA
så oförlåtligt
stängda
och förseglade.

Träd med stammen
överhöljd
av smuts och sorg
Ditt ansikte
och detta ljud
av VATTEN
och denna
LUKT och SMAK
av vatten
och
spåren
i din hud
som pendlar
älska
hata
älska
hata
Du är inte sanning.
Jag är inte sanning.
värld
och ingenting
som måste
REN
du måste
tvätta mig,
vattna
mina ögon
böljande
som vattenglas,
vattna
mig
och se mig
växa

Text: Marie Svensson Bild: Kajsa Gullberg

Ur tystnaden

Vad kan jag skriva?

Alla människor tycks ju ha en skaparförmåga.

Vart har då min tagit vägen? Jag kanske aldrig fick med mig någon då jag föddes. Gud glömde det helt enkelt. Han höll väl på att skapa storamän, och hade inte tid med mig, och inte ska man bli ond på honom för det, att han valde de stora männen framför min existens.

Han försökte förklara för mig och sa: - De här männen som du ser kommer att bära historiens tunga ansvar på sina breda axlar, ty de själva är skaparen till detta i universums unika verk. Ta väl hand om dem kvinna, tro ej att din existens är helt utan betydelse, ty du har tilldelats en för din sköra natur stor roll. Sköt om de här männen, vårda dem som barn även i vuxen ålder, för detta är dina händer skapta, för detta är hela du skapad.

Jag iakttog honom med oberörd min, nej, inte oberörd, det förbjuder ju min kvinnlighet, utan med medlidande, så som det passar min natur. Och jag nickade förståndigt. Inte skulle väl jag krångla och trötta ut min stackars hjärna med att tänka och ifrågasätta det han hade sagt.

Och vad skulle det ha tjänat till? Det är ändå högst okvinnligt att tänka och inte är det så många karlar som är intresserade av sådana kvinnor. De bryr sig mer om det som syns utanför än det som döljer sig i kvinnohjäran. Det har jag lärt mig av min mamma, och någon jobbig och bråkig dotter ska jag inte vara. O nej, jag ska gå igenom allt precis som hon har gjort.

En dag kommer en yngling att knacka på dörren och vilja ha mig, och visst ska jag svara ja. Visst ska jag ligga under honom besegrad och underkastad, visst ska jag känna hans tyngd över min kropp.

Men innan dess på bröllopsdagen, ska jag klä upp mig riktigt. Jag ska måla mig över hela ansiktet. Lägga lager på lager med smink. Inget av ansiktet får synas.

Med två plastögon ska jag se på världen och betrakta min make. Ja, jag ska sminka mig vacker som en docka och le mekaniskt och uppföra mig precis som det förväntas. O, vad stolt min pappa kommer att vara. Den exemplariska dottern!

Mamma kommer som vanligt inte att synas. Hon springer runt och gör de små osynliga viktiga jobben. Hon har inte tid att finnas bredvid sin exemplariska dotter, hon stannar bara upp då och då och ser på sin dotter med ett innerligt leende.

Jag ser hennes leende där jag står iklädd min smärtsamt vita vackra oskuldsfulla brudklänning. Jag står där bland alla plastblommor och maskerade ansikten, mitt i det som ska vara den stora lyckan.

Jag försöker svara med ett lika innerligt leende, men det går inte, jag kan inte, jag har glömt hur man gör. Jag känner bara de stelnade ansiktsmusklerna som vägrar att tänja sig, att öppna sig.

Plötsligt ser jag hur liten mamma har blivit. Hennes axlar har sjunkit neråt och en inristad trötthet syns i hennes ansikte. Livet har satt tydliga spår.

Jag vet vad hon känner nu, då hon öppnar sitt hjärta till mig och då all världens kärlek strömmar ur hennes ansikte, all världens ömhet, lika het som lavan ur berget, ja, sån är hon nu, en vulkan som för det mesta står släckt och stelnad.

Men nu rör lavan på sig, söker ett gensvar och möter min kalla blick.

Jag kan läsa i hennes ansikte. — Å, lilla vän, låt inte livet brännmärka dig på samma sätt som det gjorde med mig. Och jag vill svara, jag vill skrika ut. — Men mamma, varför har du låtit allt detta ske? Varför har du tigit under alla dessa år? Mamma hjälp! Hjälp mig ur denna förljugna värld! Mamma, jag är rädd, håll om mig, håll kvar mig, stanna hos mig, gå inte ifrån mig, överge mig inte!

Varför övergav du mig inför pappa?

Mamma möter mig inte, avståndet ökar igen, plastmasken är åter på plats och lavan stelnar och mötet dör ut.

Att älska i nöd och lust... Prästens ord ekar i min hjärna. Obegripliga ord som bara studsar tillbaka.

— Tager du denna man till din äkta make? — Ja, viskar jag undergivet.

Sviken. Sviken ända in i själen känner jag mig. Sviken av mamma, av mig själv. Nu vill jag inte se mera. Jag vill inte känna mera. För en stund levde jag, kände jag, var nåbar, var sårbar. Jag trodde inte att jag kunde känna hunger och smärta. Men nu går jag tillbaka till mitt gamla skal. Jag blir onåbar, osårbar... jag slutar att leva.

En räddare, en riddare behöver jag, en sån där som rider ut på äventyr och räddar prinsessor!

Låt mig ha kvar denna naiva förljugna dröm om sagoprinsen som man inpräntar i oss flickor.

Tids nog kommer verkligheten att göra också mig mogen, och redo att reagera och agera.

Ge mig och mina medsystrar TID!

Bilder: Kajsa Gullberg

Cinema

Ellen Wettmark

Om du frågar en sextonåring vad man kan göra en fredag—eller lördagkväll i Karstad får du nästan garanterat svaret:

— Ingenting.

För det mesta stämmer det. Jag hör till de tonåringar för vilka det enda Karstad har att erbjuda i fråga om nattöppna mötesplatser är McDonalds och Burger King. Där träffar man visserligen folk, men man tröttnar fort på dessa platser, även om man inser att det inte finns något annat att välja på.

En förening kallad "Ramrock" ordnar ibland spelningar med lokala rockband, oftast på någon fritidsgård. Det stora felet med de spelningarna är att de ordnas alldeles för sällan, högst en gång i månaden.

Vad som behövs är en centralt belägen mötesplats för ungdomar. Idealiskt vore om den innehöll ett Café och en scen. Ett ungdomens hus är svaret på våra förhoppningar.

Karlstads ungdomar har länge drömt om ett ungdomens hus.

1977 ockuperade tonåringar en gammal fabrik, och det gick så långt att kommunen lovade att sponsra någon sorts nattöppen mötesplats. Men ingenting hände. Ungdomens hus har sedan dess planerats fram och tillbaka, utan att någonting har blivit beslutat.

På vintern 1990 byggdes SF:s "Filmstaden" och samtidigt stängdes Karlstads tre gamla biografer. Genast började man drömma om att öppna ungdomsverksamhet i någon av dem. "Röda Kvarn" var den första idén. En förening — "Knuten" — bildades, och man rev snabbt ut all den ursprungliga inredningen. I dag finns "Röda Kvarn" — en perfekt konsertlokal, som ingen har råd att ta hand om. "Knuten" anses som upplöst.

Medan "Röda Kvarn"-projektet frodades, började "Cinema"-idén ta form i grannbiografen. Våren 1992 började man ta kontakt med arkitekter, byggfolk, myndigheter och föreningsliv. Den 17 december förra året bildades föreningen "Café Cinema", vars mål är just att öppna café och scen i "Cinemas" gamla lokaler. Ungefär samtidigt beslutade Karlstads kommun att ge 400 000 kronor per år i tre år framåt, till någon sorts ungdomsverksamhet. I slutet av mars detta år blev det klart att "Café Cinema" skulle få pengarna.

"Café Cinema" är en idéell förening. Den är religiöst och politiskt oberoende. Kärnan är en styrelse som till största delen består av ungdomar, men även av representanter från Hassela Solidaritet, IOGT/NTO, UNF och föräldraföreningen "Nattugglorna". Dessutom har föreningen cirka 100 stödmedlemmar. Föreningens ordförande är nittonåriga Susanna Palm. Enligt planerna kommer "Cinema" att bestå av ett café och en lokal innehållande fyra olika scener. "Cinema" ska framförallt inrikta sig på ungdomar i åldern 16 till 25 år, men det är tänkt att vara mer än ett ungdomens hus. Där kan lika gärna ordnas föreläsningar och teater som rockgalor och discon. Allt beräknas vara klart i augusti i år. Då är ni välkomna hit och se hur vi har lyckats.

Söråker- Folkets Hus

Vi är fyra tjejer som heter
Monika, Linda, Linda och Malin
och vi vill berätta lite om vad vi gör i
Söråker på fritiden.

Söråker ligger vid kusten mellan Sundsvall
och Härnösand i Timrå kommun. Här bor cirka
4000 personer och av dem är cirka 600 ungdomar.

Förutom Söråkers IF är det Söråkers Folkets Hus som
är det ställe som ungdomar håller till på.

Det var 1976 som Söråkers Folkets Hus invigdes, ett
hus med Folkets Hus, skola, bibliotek och fritidsgård
under samma tak.

Fritidsgården var bara öppen tre gånger i veckan och
tillträde till Folketshuslokalerna hade bara de vuxna.

1985 startade projektet "Rätten till framtiden i
Söråker", och Folkets Hus öppnade alla sina lokaler
för hela folket, även barn och ungdomar.

Det var då ungdomarna invaderade huset och krävde
att få vara med att bestämma över vad som hände i
huset. Och sedan dess har det levt kvar.

Här kan man nu göra i princip allt.

Måla, sporta, spela musik, baka, spela biljard och
teater, se på film och gå på uppträdanden/musikcaféer,
med mera. Det finns inga gränser och det kostar inte
skjortan.

Här har vi också en tjejgrupp, där vi tjejer träffas och
pratar om allt och inget.

Att våga vara den man är.

Det är svårt att vara tjej, speciellt i tonåren.

Allt vänds upp och ned, kärlek och hat blandas och
ofta är det svårt att vara alla till lags.

Man ska vara sockersöt och hjälpsam hemma, tuff och snygg bland killar och stötta sina kompisar som har det precis likadant.

Det går helt enkelt inte. Man kallar mamma kärring, bråkar med sin bästis om bagateller och man känner sig allmänt bortkommen bland alla stöddiga killar. Hur ska man då kunna stå för den man är, visa vad man kan och våga säga ifrån?

Det var bland annat därför vi startade tjejgruppen.

I början kom bara några stycken, men efter några veckor var nästan "alla" med. Det visade sig att vi tjejer gick mycket bra ihop när vi hade fått prata av oss alla bekymmer. Vi stöttade varandra på ett helt annat sätt än tidigare och vi började träffas på helger utan killar. Vi hade så kallade tjejmiddagar och det var jättekul.

Det har blivit en helt annan gemenskap och istället för att snacka skit om varandra gaddar vi ihop oss och slåss tillsammans. Förut så var det killarna som dominerade i huset, men nu är vi alla jämlika.

Diktboken

När vi började jobba med dikt i tjejgruppen, visade det sig att de flesta skrev dikter i smyg. Känslor man inte vågade visa, och tankar man inte vågade prata om skrev man ner i stället. Efter ett tag bestämde vi oss för att samla ihop våra dikter och göra en diktbok. Det gick trögt i början, många var rädda för att just deras dikter skulle bli utskrattade, men vi kom överens om att våra namn inte skulle skrivas vid dikten, utan de skulle stå samlade under vilka som medverkat.

Nu gick det bättre, och arbetet började på allvar. Dikterna skulle skrivas ut på maskin, pärmar skulle tillverkas och så vidare. Det var ett enormt jobb, men det var roligt, eftersom alla hjälptes åt. Resultatet blev jättebra. En diktbok med dikter av oss och våra favoritförfattare!

Vårt tjejläger

Efter allt slit med diktboken bestämde vi oss för att åka iväg och ta det lugnt en helg. Vi for till Finnmarksgården som

ligger i Ångermanland. Vi var ett tjugotal tjejer som for iväg med fyra vuxna. Tjejer förstås, men något äldre. Christina, föreståndare på Folkets Hus, Maggan, Marja och Eva, ledare för tjejgruppen.

Förutom att vi paddlade, lekte, sjöng och hade kuddkrig, pratade vi också allvar. Aids, kondomer, sex, kamratskap och mycket annat togs upp.

Alla har vi våra speciella minnen från resan, men alla är överens om att det var en toppenresa och vi har redan börjat planera en ny resa som förhoppningsvis blir till hösten, då vi kan ta med unga tjejer som kommit nya till huset och som vi "äldre" kan vara goda förebilder för.

Det finns en dikt som vi alla här på Folkets Hus kan och tycker väldigt mycket om, det är en dikt vi brukar sjunga eller läsa på våra stora arrangemang för ungdomar och alla andra som finns i huset.

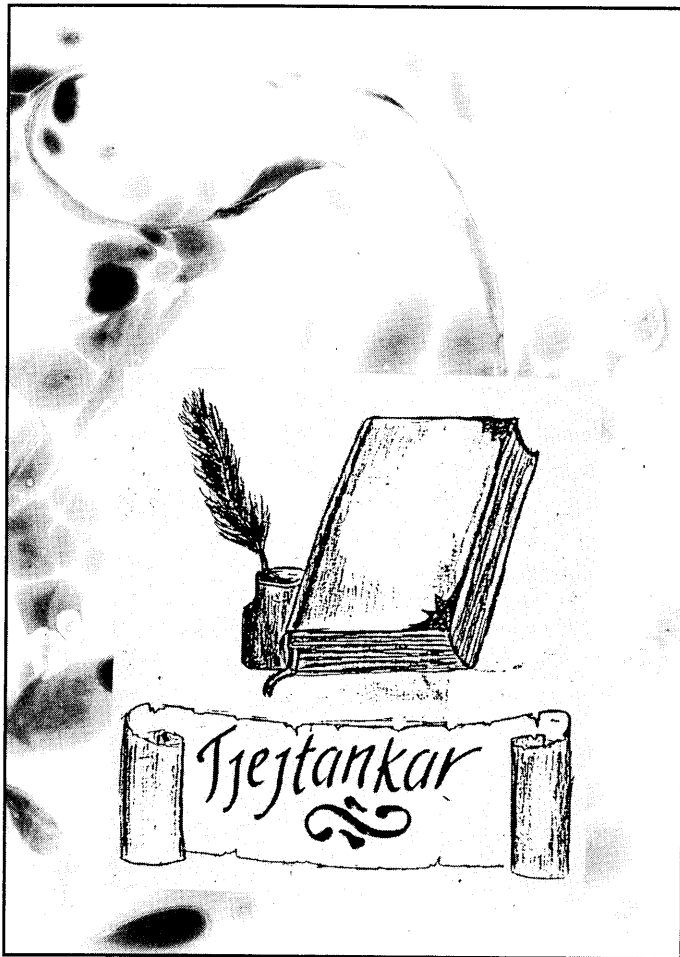
*"Du får inte bli av sten,
inte en iskall mask
Det är nu Ditt liv ska bli något
underbart
För livet är som en bild
Där Vi skönjer vad Vi känner*

*Men nu, just här och nu
ska Du bli Du
med varsam hand ta emot
Nu, just här och nu
skapas Din bild med känslans färg
med känslans färg
Var Dig själv
Göm dig ej
så ska Du se Dig själv..."*

För det är ju så att vara ung och tjej... Om vi bara är oss själva och inte gömmer oss bakom roller och myter så kan vi göra storverk!!!

Tjejläget. Bilder: Margaretha Sjögren

TILL EN SVIKARE

Jag trodde på oss
Jag litade på dig
Men för dig var jag bara ett till streck
i sänggaveln
Tänkte du bara på en sak eller kände du
dig tvingad,
Jag känner mej smutsig och sårad
Men du är väl antagligen stolt
Eller har jag fel
Men jag älskar dig trots allt

Artikeln är skriven av Malin Sundell,
Linda Nordin, Linda Pettersson
och Monika Mellberg

Kärlek är som bilkörning.
Startar för hastigt, kör för fort
och bromsar försent.

Min kompis har stuckit med min kille.
Gissa vad jag saknar henne.

IDAG

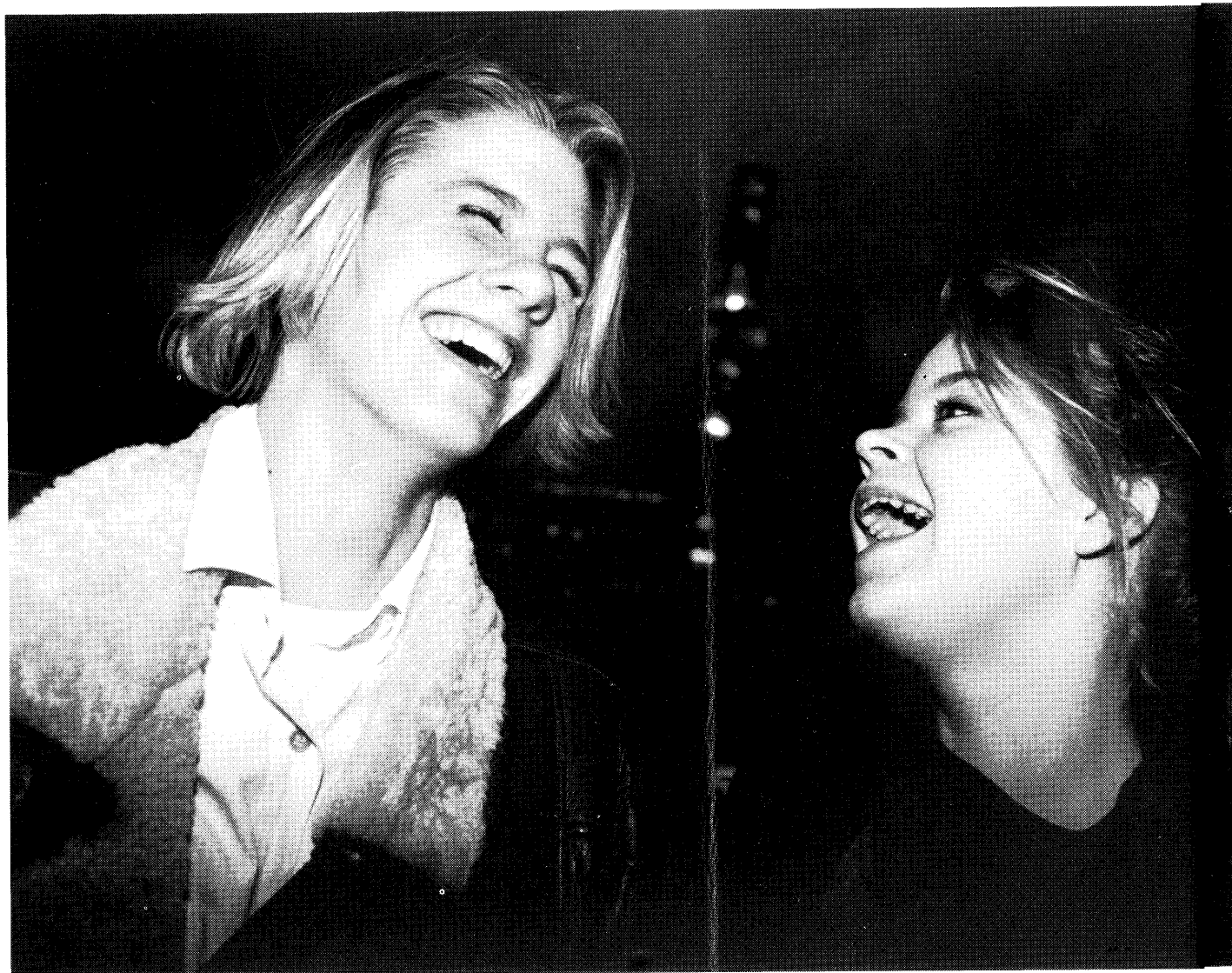
Idag mamma kan du tjata hur mycket du vill.
Idag pappa kan din trötthet gå ut över mig.
Idag lillebrorsan kan du slå mig hur mycket du vill.
Idag så hör eller känner jag ingenting, för just idag log
han mot mig.

OM FLYKTINGBARN

Det började med att det blev krig i mitt land
och ett gevärsskott skadade min vänstra hand.
När kriget fortsatte kunde jag inte köpa mat,
krigsmännen sköt sönder våra fat.
Jag satt där och tänkte "jag svälter ihjäl,
allt jag har kvar är min själ"
Då plötsligt min mamma kom,
mager som en sticka,
några biljetter hade hon i sin ficka.
Hon sa "Kom, till Sverige måste vi fara"
Jag förstod att mamma hade rätt,
men att lämna mitt land var inte så lätt.
Mamma ler — fast jag tänkte
"jag aldrig mitt land ser någe mer"
I Sverige har jag det nu så bra
här får jag mat var eviga dag.
Men ibland när jag sitter och tänker
och tårarna som vågor stänker.
"Jag hade nog rätt när jag tänkte så
allting här i världen kan man inte få!"

FLIX

Flera kvällar i veckan går två unga tjejer ut på Stockholms gator och raggar upp andra tjejer. Inte för att mucka gräl, eller sno deras pengar — tvärtom. Gratis, och med all den fritid de har, försöker de få tag i så många unga flickor som möjligt i Stockholms city, de som kanske lever på gränsen till ett självförbrännande och destruktivt liv. Marie och Jenny har helt andra saker att erbjuda de tjejer som lyssnar till dem, och kanske nappar på deras erbjudande.

Marie och Jenny Eriksson, 20 och 22 år, vice ordförande och ordförande i Flix

Två gånger om året åker vi på läger. Ett sommarläger och ett vinterläger brukar genomföras. Hittills har vi varit på flottsafari, ridläger, skidresor och ett antal weekendläger i Stockholms skärgård.

Vi överlever genom att vi söker pengar från olika fonder och stiftelser. Att sedan bli medlem kostar 50 kronor och de aktiviteter vi genomför, får tjejerna betala en symbolisk summa på, till exempel biobesök kostar för en Flixtjej 10 kronor. Meningen är att alla skall kunna vara med i föreningen oavsett bakgrund och familjeförhållanden.

Syftet

Tanken med projektet Flix är att ge tjejerna alternativa aktiviteter, vid behov förmedla kontakter för fortsatt hjälp, bryta eventuella destruktiva mönster, ge vägledning och stöd i tjejernas utveckling, stärka tjejidentiteten och eventuellt "slussa" ut tjejerna till aktiviteter som finns där de bor.

De flesta tjejerna som vistas i Stockholms city bor ute i förorterna.

Hur får vi tag på tjejerna?

Marie och jag går ut själva eller tillsammans med fler tjejer ett par kvällar/nätter i veckan och "raggar" tjejer till Flix. Det vill säga, vi delar ut visitkort och berättar lite om föreningen.

Andra tjejer söker själva upp oss. De har hört om oss ryktesvägen eller via radio och tv. Flix är ju ganska etablerat vid det här laget.

Hur vi arbetar

Tidigare hade vi två vuxna kvinnor på onsdagskvällarna som kunde stå till tjejernas förfogande och handleda oss två som arbetar med föreningen. Men föreningen skulle bli självständig och inte ligga under Citygruppen eller Fritid Stockholm och i och med det så miste vi de två för oss så viktiga personerna.

Men nu så har vi fått lov av Ungdomsbyrån att anställa en vuxen (kvinna) med utbildning och erfarenhet av liknande arbete. Vi söker just nu med ljus och lykta efter denna eldsjäl!

I övrigt klarar vi två arbetet med glans! Jag har ansvaret för rekryteringen av tjejer på stan, tar emot studiebesök från hela landet, informerar utåt om föreningen, söker pengar och ansvarar för samarbetsprojekt.

Marie ordnar läger, sköter det administrativa (som är en **stor** bit) med bokföring, kvitton, utskick till medlemmar, arkivering, med mera.

Tillsammans har vi ansvar för ekonomin, planeringen och våra stadiga onsdagsaktiviteter.

Samarbetet

Vi har bra kontakt med flera olika organisationer som till exempel DKS och Kvinnoforum. Med Kvinnoforum har vi ett samarbetsprojekt i form av att ett flertal Flixtjejer ingår i en expertgrupp där.

Kvinnoforum är, för den som inte vet, en stiftelse. De samlar information och arbetsmaterial om kvinnor. Vi har även kontakt med Citygruppen (sociala myndigheterna som arbetar med ungdomar i Stockholms city), barnmorska, syokonsulent, jurist, Mariapolikliniken, kuratorer etc. Dit kan vi vända oss och få snabb hjälp med vad som behövs.

Vi har också fått pris för bästa sociala uppfinning av SISU (svenska institutet för sociala uppfinningar) 1990.

Flix regler

För de tjejer som är med i föreningen gäller följande regler:

1. Här råder total tystnadsplikt! det vill säga man snackar inte vidare om vad någon tjej har berättat.

2. Respekt! Här är alla lika och en trevlig och vänlig atmosfär skall finnas. Man ställer upp för de nya tjejerna och är en schysst kompis.

3. Nykter och drogfri! På alla våra aktiviteter och läger gäller detta. Man hänger heller inte runt på stan i onyktert tillstånd om man dessutom är med att "rekrytera" tjejer därifrån.

Dessa "regler" har vi inte haft några som helst problem med att få accepterade. Tjejerna har själva varit med att ta fram dem.

Så är det med allt annat i Flix också. Medlemsmötena och styrelsemötena genomförs kontinuerligt.

V har även en grupp tjejer som gör en medlemstidning och träffas då på torsdagarna efter skolan. Ibland har vi träffar på helger och andra veckodagar, men onsdagskvällarna finns alltid!

Just nu planerar vi ett sommarläger och olika förslag kollar upp, till exempel att segla. Förra året var vi med på Vattenfestivalen i Stockholm och informerade om Flix och delade ut kondomer. I år skall vi inte delta utan vara med på en del mindre jippon runt om i Stockholm.

Antalet medlemmar ökar i takt med de dåliga tiderna som råder. Fritidsgårdar slås igen och fler och fler drar sig in till Stockholms city för att söka efter något att göra.

Jag hoppas att Flix kommer att finnas i all evighet med mer resurser för tjejer.

Vi vet att det behövs!

*Om du undrar något, vill träffa oss,
arbeta på liknande sätt eller ifrågasätta,
så ring gärna. Tel: 08-24 96 13 eller 08- 21 97 13
Vänliga hälsningar Jenny Eriksson,
projektledare samt ordförande i Flix.*

Fotartjeerna

Jag har intervjuat fyra tjejer, Emma Bergström 10 år, Alexandra Vass 9 år, Miriam Tipan-Karlsson 8 år och Esma Lempinen 8 år.

De har fotograferat dom här bilderna för ett år sedan.

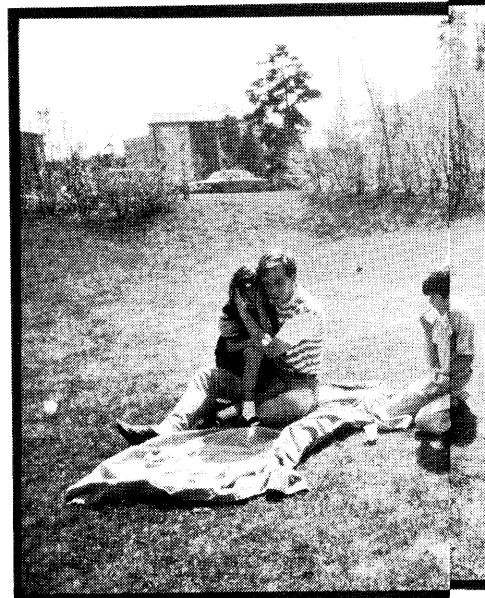
De gick på en liten fotokurs hos Erja Lempinen och där fotograferade dom till exempel kompisar, husdjur, natur, självporträtt, med mera.

Dom har ställt ut alla bilder i Göteborg på hösten -92.

Dom tyckte det var jätteroligt.

Alla går i samma skola och alla bor i samma hus (Granängsringen i Tyresö).

Anna Bergström 12 år

Angie, Thomas och Bülent.
Alexandra Vass

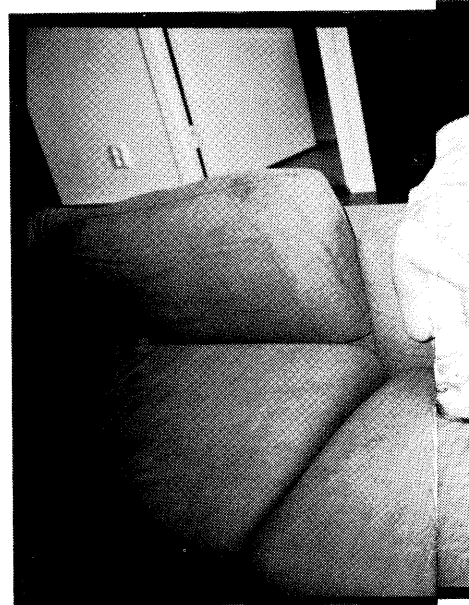
Jag. Alexandra Vass

Jag och Pierre.
Miriam Tipan-Karlsson

Sofie. Miriam Tipan-Karlsson

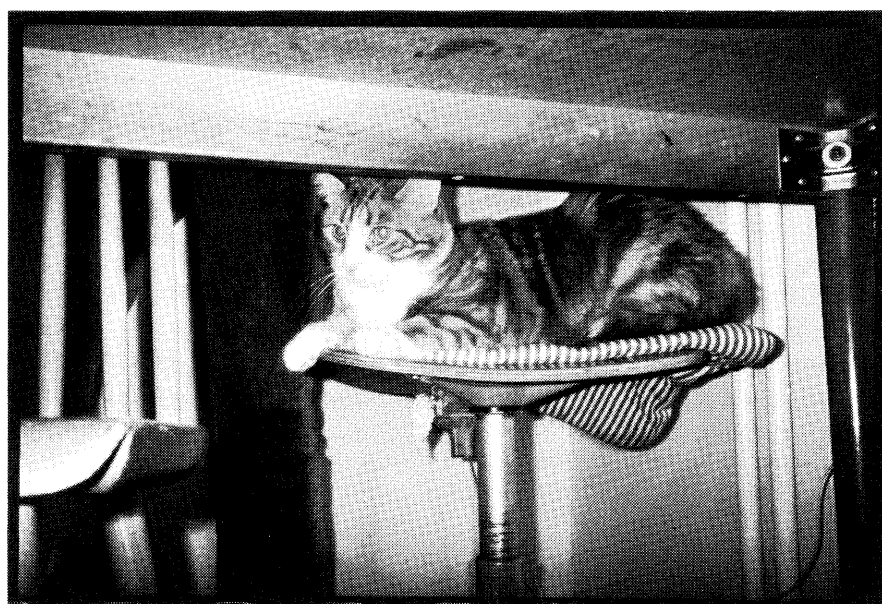
Simja. Esma Lempinen

Jag och Emma. Esma Lempinen

Jag och Alexandra. Emma Bergström

Mirkku. Emma Bergström

"Kultur- huset"

Text: Karin Waller
Illustration: Maria Moberg

Där borta, i ett hörn av scenen,
där sitter Mark Knopfler,
tillsammans med Louis Armstrong
och Mozart,
och lirar fram en blues.

Mitt på scenen står Tjajkovskij
och dirigerar Svansjön,
med Salome och Fred Astaire
i ett glittrande Pas-de-deux.

Bellman lånar Elvis gitarr,
Elvis lånar Bellmans luta, och
John Lennon lägger på en text:
Imagine all the people living life in peace...

Det finns en scen vid andra väggen också.
Där står Shakespeare, Sofokles och Spielberg
och diskuterar en ny film:

"Det måste finnas spänning,
långa monologer är viktiga,
och glöm för all del inte mytologin!
Någon som har en bra handling?

Vi skall väl ha Sean Connery i huvudrollen?
Varför inte Humphrey Bogart,
Rudolph Valentino
eller kanske Richard Wolff?
I alla fall skall Greta Garbo ha den kvinnliga.
Men Ingrid Bergman då? Jodie Foster?
Sarah Bernhardt?"

Medan denna konferens pågår
spelar nämnda skådespelare med flera
"Borta med vinden"
i regi av Groucho Marx.

Nu går jag in i ateljén,
men den är inte riktigt färdig:
Picasso, Disney, da Vinci, Monet och Warhol
håller på att måla väggar, golv och tak.
De skall få vara i fred.

De är ovanligt högljudda inne
på biblioteket —
där pågår en kontroversiell diskussion:
Livet, säger Platon, är bara en illusion.
Livet är en gåta, och livets mening är
att lösa gåtan, framhåller Agatha Christie.

Astrid Lindgren lägger fram en ny teori:
Livet är till för att ha trevligt!
Allmänt bifall.
Definiera trevligt! framkastar
Sokrates plötsligt,
och det är nu debatten börjar urarta.

Spänning! tycker Stephen King.
Att resa! menar Jules Verne.
Att med förnuftets hjälp... börjar Voltaire
men blir avbruten.

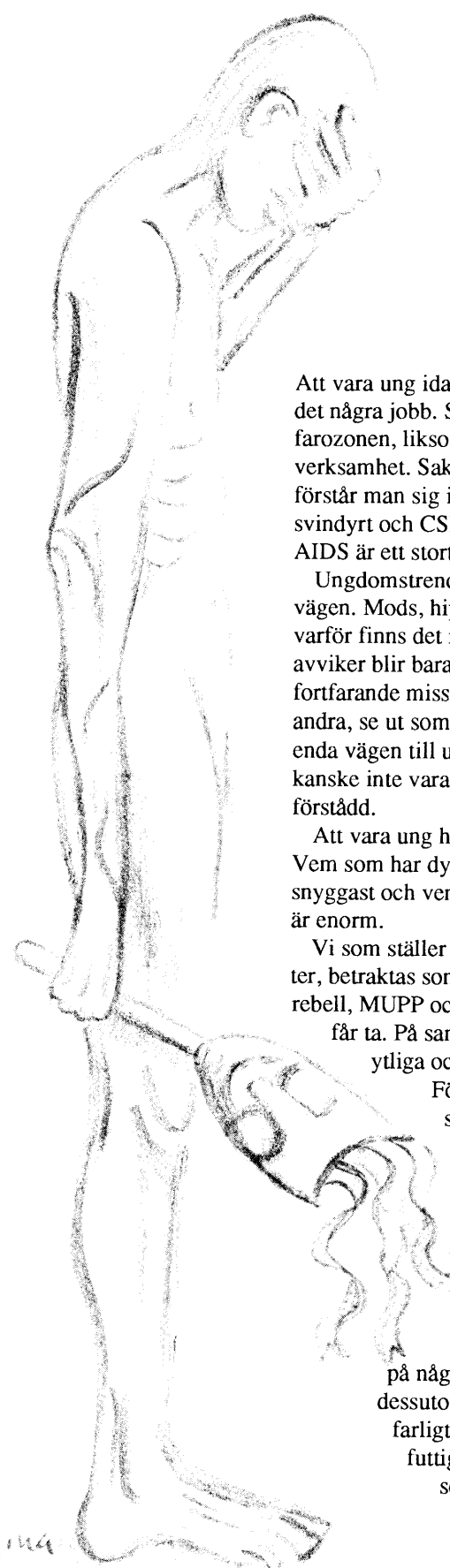
Dante säger något om himmelriket,
Snorre Sturlasson nämner stridsära,
Molière drar en vits och snart pratar alla
i munnen på varandra.

Då ber jag om ordet.
Det är så här gubbar, säger jag.
Det finns en mening med livet:
det ska levas.

Alla har såklart olika sätt, bara
man inte rör till någon annans liv —
vi får ju bara ett var. Kanske.
Vet någon vart kafeterian ligger?

Strindberg pekar och jag går dit,
köper en kopp te,
och sätter mig vid ett bord
mellan Michelangelo
och Tolkien.

Och när Jimi Hendrix
och Miles Davis börjar spela
sjunger alla med.

Om att vara ung

*Text: Katrin Lansvik och Lina Larsson,
trettiofå år gamla — ihop alltså.
Illustration: Nadina Pundins*

Att vara ung idag är ett rent helvete! Inte finns det några jobb. Studiebidragen ligger i farozonen, liksom pengar till ungdomsverksamhet. Saker som inte visar direkt resultat förstår man sig inte på att värna om. Att resa är svindyrt och CSN kortet ska kanske dras in. AIDS är ett stort hot mot den som vill ut i livet.

Ungdomstrenderna är döda. Vi är bara i vägen. Mods, hippies, punkare och yppisar, varför finns det ingenting kvar åt oss? Den som avviker blir bara uppmärksam på ytan och fortfarande missförstådd. Att vara som alla andra, se ut som dem och inte tänka alls, är enda vägen till uppskattning. Men så vill man kanske inte vara älskad av alla, utan bara förstådd.

Att vara ung handlar mycket om ytliga saker. Vem som har dyrast kläder, vem som är snyggast och vem man syns med. Statusjakten är enorm.

Vi som ställer oss utanför detta och ifrågasätter, betraktas som konstiga. Öknamn som ung rebell, MUPP och blöjkomunist är saker man får ta. På samma sätt som vi kallar dem ytliga och snobbiga.

För att komma tillbaka till ämnet skulle man kunna ta det här med skolan. Det heter så fint att man ska tänka själv och att man ska ifrågasätta, men när det väl kommer till kritan värdesätts det inte. Oss emellan tycker nog lärarna mest att det är jobbigt. Kommer man ut på något sidospår halkar man dessutom efter i läroplanen, farligt, farligt! Prestationspress, allt för små futtiga siffror. Provresultatet är vad som räknas. Teorin anses vara viktigare än praktiken. Hur ser då framtiden ut?

Det finns inga jobb, Sverige har 11 procent arbetslösa. När vi går ut gymnasiet kommer vi att stå där och spana, men ingen kommer att vilja se oss.

Kostymbubbarna försvinner fort förbi med yuppienallen i högsta hugg. Allt de lämnar efter sig är höga pensioner och ett land som blivit sjukt. Och vem ska betala, vem tvingas betala? Och arbetslösheten, vem ska betala den?

Det finns olika lösningar på problemet, en del tycker att EG är den enda rätta vägen. Snart ska vi också få vara med och bestämma i demokratin Sverige. EG eller icke EG? Frågan är bara hur det kommer att gå för den lilla människan, för oss som är sexton och vill få ut något av livet. Det är svårt att säga ja eller nej. EG känns så stort, det går inte att få grepp om!

Demokrati är något väldigt värdefullt, så har det sagts under alla år i skolan. "Alla människor är lika värda och könen spelar ingen roll", sa de och log så vackert. Men nu när vi ska ut i livet upptäcker man genast hur falska deras leenden varit. Längst inne, djupt rotat, har de fördomar gömda. Saker som säger att killar spelar fotboll och tjejer dansar balett. Man behöver inte gå djupare än så för att avslöja deras fula grin. Svikna är vad vi är. Ord, ord och bara ord var allt vad deras vackra visor handlade om.

Ja, det är en hel del att få ordning på... Det ser faktiskt rätt mörkt ut. Frågan är om det verkligen är så deppigt... Kanske är det bara vi som ska ut i vuxenvärlden och som plötsligt ska ta ställning i saker och ting.

Hursomhelst är det jäkligt svårt att förstå andra, vara en tolerant person och en medveten medborgare.

Det är kämpigt att vara ung!!!

Att gå på bio

— en psykologisk djupdykning

Text: Anna Westin

Illustration: Nadina Pundins

Det finns få nöjen som kan jämföras med att sjunka ner i en bekväm biofåtölj och känna det behagliga pirret av förväntan och spänning i maggropen. Pirret säger: snart får du uppleva något alldeles nytt, något som du aldrig varit med om förut. Och jag vet att i två timmar framöver behöver jag inte bekymra mig om något, inte om läxorna till i morgon, inte om provet nästa vecka. I två timmar kan jag bara öppna mig och ta emot utan att behöva känna ansvar eller anstränga mig för att kunna ge något tillbaka.

Jag kommer att glida in i en helt annan värld där min egen existens inte har någon betydelse, och där jag inte har någon möjlighet att ingripa. Jag är fri att slappna av, att njuta, skratta eller gråta. Känslor som jag ibland inte vågar släppa fram i dagsljuset får jag utlopp för genom människorna på duken och allt stannar mellan dem och mig, för i biomörkret är det bara de som ser mig. Ingen begär att jag skall tänka kritiskt (jag gör det om det faller mig in), jag har rätt att njuta av precis vilken bit av filmens alla intryck jag vill.

I biomörkret möts jag av en berättelse, ett människoöde, ett äventyr, den slutgiltiga produkten av många människors ansträngningar och vilja att ge något, och jag kan ta till mig det som passar mig. En bra film väcker lust och glädje även om den är hemsk och tragisk. En bra film stöttar en trött själ, uppmuntrar en kämpande vilja. Den tar över ansvaret för mitt liv i två timmar, tar bort min oro, och när jag reser mig ur biofåtöljen, har någonting nytt kommit till mig.

Filmerna blir en lång rad glada minnen. De bästa utvecklas i takt med mig själv. När jag såg dem för flera år sedan gav de mig ett budskap, när jag ser om dem, äldre och klokare (förhoppningsvis), får jag ett annat.

När jag var liten och gick och såg mina första filmer på bio (*Ronja Rövardotter* och *Mitt Afrika*), då var biosalongen lika stor som Blå Hallen, sen dess har biosalongerna krympt. *Ronja Rövardotter* var och är fortfarande en underbar film som har allt som en bra film ska ha (bra manus, bra regi, bra foto, underbara skådespelare, känsla och skönhet).

Vad *Mitt Afrika* beträffar så var den bra mycket

pampigare, innan den krymptes i TV-rutan, men jag fann den oerhört tråkig, och Meryl Streep gav jag inte ett rött öre för på den tiden.

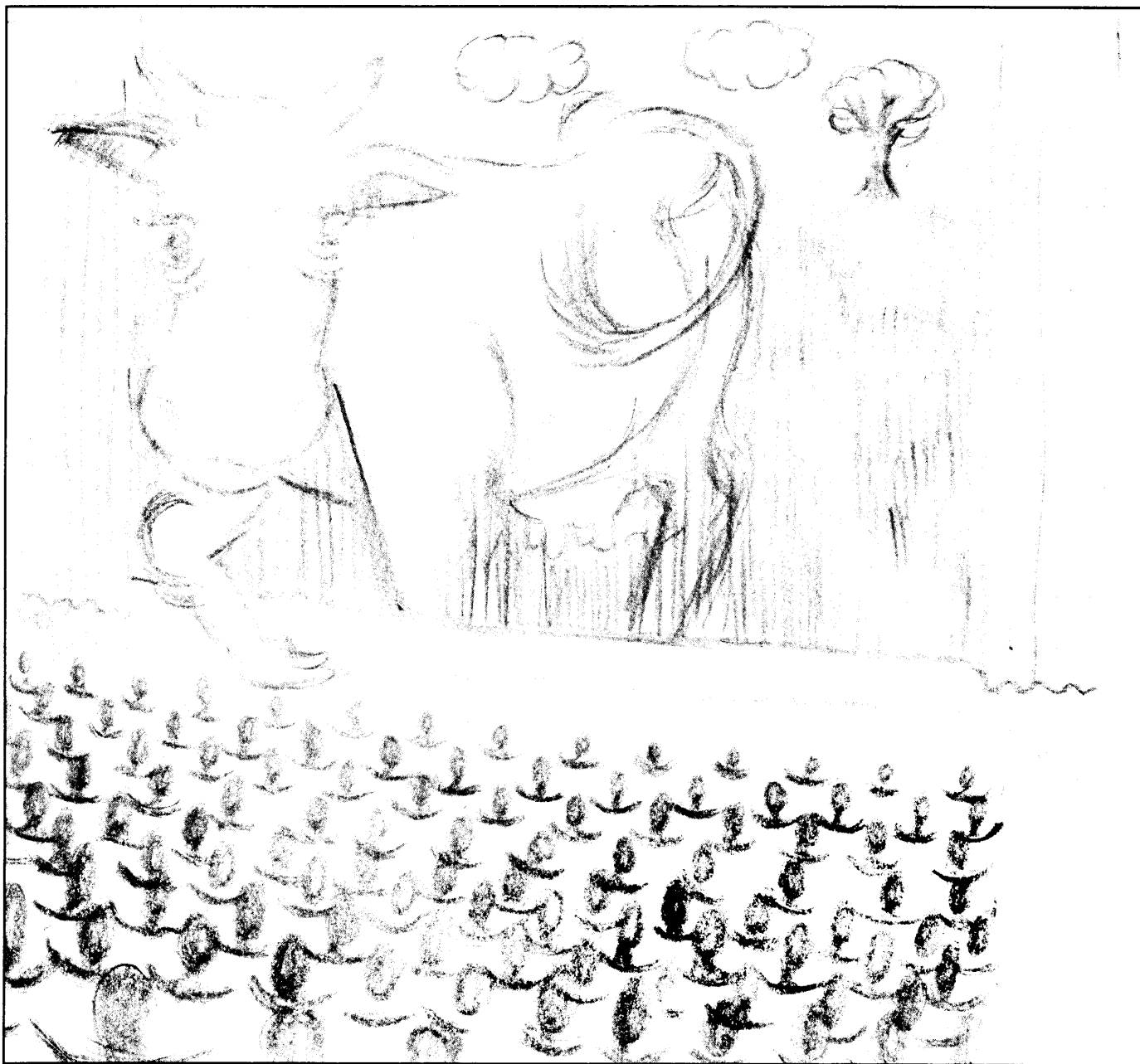
Den första film jag såg på egen hand var *Bröderna Lejonhjärta*, och jag var åtta år. Jag sprang den dryga kilometern till biografen i blå täckoverall, det var vinter, och när jag kom fram hade filmen redan börjat. Tanten i kassan släppte in mig, och jag behövde inte betala. (Vad kunde biljetten ha kostat på den tiden? 10-20 kronor?). Biosalongen bestod i gamla trästolar uppställda på ett plant golv och en bioduk upphängd högt upp på väggen. Men gäller det en bra film spelar det ingen roll hur biosalongen ser ut, jag grät och var lycklig och önskade att filmen aldrig skulle ta slut.

Nästa gång jag såg *Bröderna Lejonhjärta* kunde jag boken utantill och upprördes över allt som inte stämde och allt som var bortplockat. Det var innan jag lärt mig att texten inte är allsmäktig, utan att den kan tolkas på flera olika sätt.

Jag tror filmer har betydligt lättare att ta sig fram i världen än böcker, både för att de är kortare och för att de kräver mindre koncentration. När det gäller att visa främmande kulturer är filmen överlägsen boken, eftersom det är svårt att förstå hur någonting ser ut, som man aldrig har sett, bara genom att läsa om det.

Eftersom filmen består av tre delar, bild, text och musik, har den oändliga variationsmöjligheter och också stor möjlighet till påverkan på sin publik.

Med tanke på den otroliga mängd film det finns i världen, är det konstigt att just den amerikanska, främst då hollywoodska, filmen så dominerar de

En kall februarikväll, då sommaren bokstavligen klev in i biosalongen.

svenska biograferna och videobutikerna. De amerikanska filmerna följer för det mesta gamla schabloner, de är ofta förutsägbara i handling och personutveckling, det är sällan de överraskar så som en film från en helt annorlunda kultur med ett helt annorlunda tänkande gör.

För mig är det en njutning att höra ett främmande språk talas till bilder och musik som passar så helt ihop med språket. Att få upptäcka att trots långa geografiska avstånd och trots skillnader i utseende, kultur och religion, så kan jag identifiera mig med helt främmande människor, förstå dem och känna som de. Och efter denna upptäckt kan jag konstatera att likheterna mellan olika folk är större än skillnaderna.

Jag påstår inte att amerikansk film är dålig, men enbart amerikansk film kan inte ge den helhetsbild av världen som film borde ge, med tanke på den påverkan den har på sin publik.

Ju fler annorlunda filmer man ser desto mer förståelse får man även för de mer vanliga filmerna. Är det bara av gammal vana som folk går och ser amerikansk film, eller är de rädda för överraskningar? Känner de ingen nyfikenhet?

Hur kan *Dödligt vapen II* dra mer publik än *Halfaouine*, *bakom slöjan*, hur kan fler vilja gå och se *Terminator II* än *Jo Dou*, *förbjuden kärlek*?

Skillnaden mellan att se en film på TV och att se den på bio är milsvid. Det är inte bara fråga om större bild, bättre ljud och mindre distraherande moment. Bio kräver mer aktivt handlande, att planera, gå ut, betala etc, än vad TV-tittande kräver. Bio ger sålunda en känsla av större exklusivitet. Det är också mer socialt, det för många människor samman och även om dessa aldrig lär känna varandra så ser de i alla fall att andra har samma intressen som de, och det ger för några timmar en känsla av gemenskap.

Miljöhandbok

Oscar Alarik

Handboken för unga miljöhjältar
Utgiven av Fältbiologerna 1992

Det är vackert väder och jag sitter och tittar på solen. Egentligen är det inte vackert väder utan livsfarligt väder, men det säger inte Pohlman när han visar upp morgondagens väder. Pohlman säger heller inte att ozonhålen är som störst eller ozonlagret är som tunnast vid vackert väder på våren.

Jag sätter på mig solglasögonen och hoppas att dom läskiga strålarna missar mig.

Jag sitter fortfarande i solskenet, fast med solglasögon. Dricker en burkläsk och funderar över varför jag nu köpte denna burk med läsk, istället för en glasflaska med läsk. Hade jag bara inte tänkt på att det fanns andra alternativ till burken, eller hade affärsföreståndaren gömt undan de andra alternativen så att han kunde tjäna mer pengar genom burkförsäljning? Miljöbov! av ganska litet mått i och för sig. Men jag erkänner, jag tog till och med bilen ut till det naturområde där jag satt och drack i solskenet.

En inre röst inom mig gråter ut helt hjälplöst, trodde jag. Vad skall jag göra?

Till att börja med så finns det hjälp, så helt hjälplös är jag inte. Det finns litteratur, symboler och vägledning om miljögoda produkter i affären, Greenpeace ger ut information och det gör även diverse miljögrupper och studiecirk-
lar.

Sedan kan man ju börja att inte använda bilen i alla lägen vilket skulle kunna kallas "a small step for me but a big step for the human kind", eller vad de lärda sa på den tiden.

Handboken för unga miljöhjältar av Oscar Alarik är en sådan bok som är till för dem som önskar hjälpa till i miljökampen. Den målar upp små och stora problem som man med lite arbete och list får bort utan lacknafta. Det finns adresser till media, tillvägagångssätt och skisser hur man handskas med miljöbovar och enkelriktade politiker.

Boken beskriver även historik kring tidigare miljöaktivister som ränade en hamburgerbar i Uppsala på deras sopor.

Mera skratt får man i kapitlet att affischera, där författaren gör helt otroligt roliga beskrivningar, med text och bild, hur en affischerare skall se ut och inte se ut.

Kort sagt så är det en läsvärd bok med många bra tips och roliga skratt för unga miljökampar. För det är verkligen en handbok för unga miljöhjältar, som han uttrycker det, Oscar Alarik.

Christian Djuvfelt

Livet

Jag har många kompisar, men ändå trivs jag inte med dom flesta. De har inte samma intressen som jag.

De flesta av mina kompisar tycker om att festa, dricka sprit.

Det är ett nöje för dom, det är slöseri för mig.

Jag vill göra något viktigt varenda sekund som går.

Jag tycker att de flesta ungdomar har glömt bort vad nöje är egentligen.

De flesta jag har frågat vet inte ens varför dom dricker.

Vissa säger att det är gott, men för det mesta beror det nog på kompistrycket.

Vissa vill komma bort från världen, dom är missnöjda.

Och vissa tror att det är det roligaste och ballaste som finns.

Man får använda sin fantasi, man behöver inte sprit för att ha roligt.

Dagens ungdomar har glömt bort romantiken och harmonin.

De har glömt bort livets mening.

*Glöm inte vem du är
var medveten om att du är en mänsklig varelse
Var rädd om din stolthet och din värdighet
Du har rättigheter, du har frihet
Använd din styrka, använd den mot orättvisan
du är ung, du är stark*

*Slås emot dem som du vet gör fel
de har ingen rätt att skada dig,
de har ingen rätt att göra dig olycklig
Låt dem inte utnyttja dig
och låt dem inte skymfa dig*

*Kärlek är det viktigaste
Kärlek är så ren
Kärlek är ljuset
Kärleken är helande*

Meltem Cayirli

Trassligt hår och blöta tår

Blåsigt höstkväll och blöta tår.

Jag får vått trassligt hår i munnen.

Trött, hungrig och irriterad.

Jag slinker in i den svindyra tobaksaffären.

—Är dom färska?, undrar jag buttert.

—Nej, dom är görgamla! säger killen bakom disken och ler lyckligt.

Jag får min pinfärska munk och håller försiktigt för att inte klämma sönder chokladen och in i det vita, plufsiga.

Bubblande av skratt bryter jag ytterdörrens ljusstråle och det säger ding-dong då jag kliver ut i mörkret igen.

Lisebergshjulet lyser plötsligt vackert mot himlen och den där GP-reklamen på pelaren är faktiskt väldigt bra.

Tur förresten att jag hittade mina vantar igen...

Marit Larsdotter

I huvet på en ung dam

Barbara Morero

Jag tycker att man borde utrota mänskligheten det låter hemsk men så är det, så mycket ont som människan orsakar djur och natur så är det inte mer än rätt.

Hur mår världen egentligen, se efter så håller ni nog med mej, man kanske inte skulle utrota alla människor utan kanske spara några som skulle börja om utan miljöförstöring, djurplågeri och ozonskiktsförstörande hårsprej, som förresten min bästa kompis köpte en dag, den var inte ozonvänlig och jag börja nästan bråka med henne för det, så jag tycker man kan börja med att förbjuda allt sånt eller att alla butiker ska sträva efter att bara sälja miljövänliga produkter, mycket lockande faktiskt, då behöver inte kunden få dåligt samvete för att hon har handlat någonting som hon inte visste var miljöförstörande.

Så där! Nu har vi klarat av miljön. Djuren då? Jo det finns ett par affärskedjor som bara säljer smink och krämer som är framtagna utan djurförsök, men dom är så fruktansvärt dyra så alla har inte råd att vara djurvänner, istället för att låta bli att sminka sig då, eftersom det verkar vara det viktigaste idag, att se ut som en vandrande skyltdocka, särskilt när alla ser likadana ut och har på sej det allra senaste och dyraste och har man inte på sej det allra senaste blir man klassad som dum i skallen av skyltdockorna för i dagens läge får man inte vara sej själv och inte lyssna på den musiken man tycker om, man får alltså inte skapa sin egen personlighet för då är man dum i skallen och gör man sitt bästa för att inte se ut som alla andra och lyssnar på sin "egen" musik då vågar man stå för sina åsikter också men det får man inte göra för det är farligt, man kan ju inte säga till en person vad man tycker om den, särskilt inte om det är negativt, för då kan man ju inte snacka skit bakom ryggen på nån, vilket då är himla populärt bland oss ungdomar, och hur ska dom som har snackat bakom ryggen kunna försvara sig sen när "offret" får höra det på omvägar, Jo, med att säga att dom aldrig sagt nåt Nänä! det är ju aldrig nån som säger nåt, det är ju nån som hittar på det, ja ungefär som politiken, aldrig nån som säger nåt där heller, inget positivt iallafall, nu gick ju bensinen upp oxå, strax efter cigarretthöjningen så om man både röker och är bilinnehavare så är man alltså en av statens största inkomstkälla, så jag ska sluta röka nu snart innan jag har tagit körkort, fast det är ju bra att man har en bil som inte suger bensin som en svamp iallafall, men den är ju inte helt miljövänlig, eller kan man köra en LADA med blyfri bensin? Den är inte snygg heller eftersom den är orange men det syns ju när man kommer iallafall, sen finns det ju dom viktigpettrarna som klagar på min bil oxå, men dom får inte åka med ändå, Ha, tänk när dom behöver komma nånstans nångång och det bara är jag som har bil, hm, det blir nog en dyr historia för dom och det är naturligtvis killar som klagar men vaddå dom kan ju ingenting ändå, titta bara på reklamen på TV: Ajax specialbadrum bara spreja och torka, för karlar, Findus fiskgratäng inga problem bara man har en micro, Benassås, man blir ju alltid så glad när såsen tar slut, ÅÅÅHH jobbigt, det är väl tur att det är tjejer i dom vettigare reklamerna iallafall, som miljövänliga tvättnedel (skona), blöjor, och andra nödvändigheter.

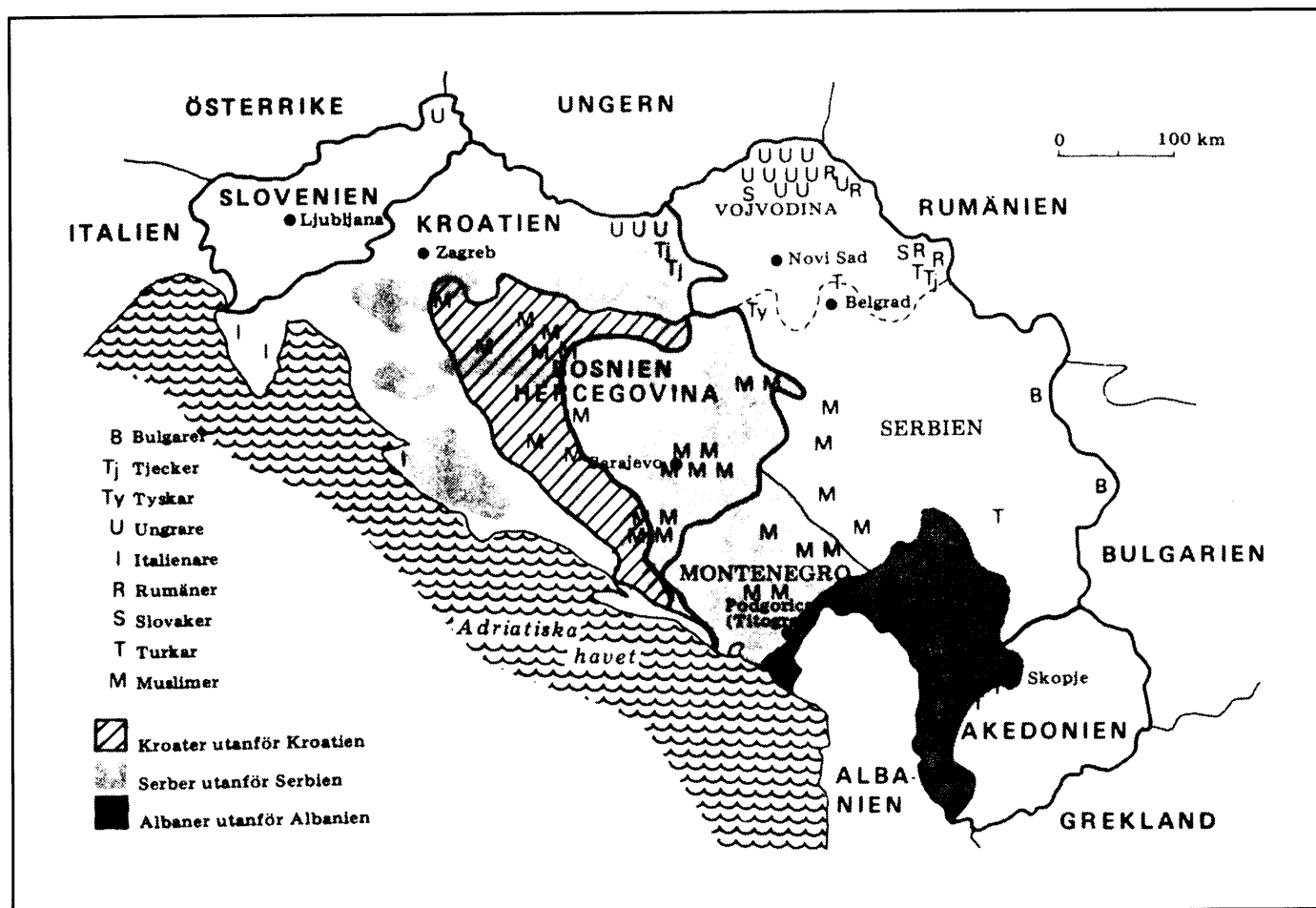
På tal om rökning ett par rader ovanför, så lyssnade jag på radion en dag och där satt det en läkare som hade fått pengar från nån fond för att få folk att sluta röka, och pratade om rökare och cancer och såna saker.

Sverige är fantastiskt! Ena stunden ger dom (staten) en massa läkare en massa miljoner för att starta kampanjer för att få folk att sluta röka, och andra stunden höjer dom (staten) skatten på cigarretterna så att dom (staten) tjänar en massa pengar på att folk röker. Och förresten om alla vi rökare skulle hålla upp med rökningen ett tag, till exempel en vecka, så skulle ju statskassan gå back en jättestor summa pengar, eller hur?

Läkarna har statistik på att det är cirka 400 ungdomar om dagen som börjar röka, änsendå? ytterligare ökning i statskassan! Varför klaga? Jaja, man kan ju få cancer och bli sjuk, eller läkarnas direkta hot: BÖRJAR DU RÖKA DÖR DU!!!! Jaha, man dör ju inte annars, nå det gör du inte, förstår du, för om du inte röker lever du för alltid, eller hur, tror du att du skulle leva längre om du slutade röka? Det tror inte jag, vem kan garantera att du inte kan bli påkörd av en ångvält, krocka med din bil, störta med ett flygplan, bli rånmördad, innebränd, drunkna, bryta nacken i en skidbacke, bli biten av en rabiessmittad hund, eller få cancer ändå, Nå det är omöjligt den oturen drabbar bara rökare, eller hur?

Det är ingen idé att oroa sej, våran tid är redan förutbestämd, vi dör när det är dags, vad vi än gör för att förlänga den, nå, lev ditt liv hur du vill bara du bryr dej om andra.

Tack för mej.

Ännu är det inte för sent...

Erni Friholt

Jag har sett Sarajevo. Ja, inte på riktigt tyvärr, utan i ett drömspel på Folkteatern i Göteborg. En grupp "troende" teatermänniskor ville där frambesvärja staden, den sargade och nästan utplånade, ville låta oss finna dess själ och odödlighet. Det var stort. Det var gripande. Troende människor, skrev jag. Det var så det kändes.

Det behövs i sanning en stark tro på att *någonting*, i detta fall teaterns språk och ordens makt ska vara starkare än våldet och hatet som sår död och förintelse i det forna Jugoslavien. En tro på att det ännu inte ska vara för sent för minnet, att olika kulturer och olika grupper av människor levt sida vid sida och berikat varandra för alls inte så länge sedan, och att det ska kunna bli så på nytt.

Före teaterföreställningen hade de samlade kvinno- och fredsgrupperna i Göteborg en manifestation i teatercaféet.

Där talade professor Ljubisa Rajic från Belgrad. Han arbetar inom den demokratiska oppositionen, är starkt engagerad i freds-rörelsen och ger också med stor möda (pappersbrist bland annat) ut en tidskrift som manar till motstånd och besinning.

På sätt och vis hade han samma budskap som det internationella teatersällskapet, dock avsevärt mera pessimistiskt. Vad vi fick höra var den sanne humanistens röst, kunnig, klok och insiktsfull, men med skärpa och drypande ironi mot makt-

elitens kreatur, som han namngav och gisslade.

— Vi fick demokratiskt valda odemokratiska och totalitära ledare...

Dessa medelmåttor som gladeligen offerar tusentals människor för att behålla sin makt, som spelar på nationalismens instrument...

rena militärstater byggs upp nu, så gott som alla ledare är före detta eller nuvarande militärer...

en trasproletariatets diktatur...
nästan ren fascism...

Omvärlden, FN, försöker förhandla med dem som har startat kriget, men dom kommer inte att stoppa det, dom har ju börjat det i syfte att behålla makten...

Hur har det kunna bli så galet? Var ska vi börja leta orsaker?

Jag försöker med en kort historisk sammanfattning. Men allra först en geografisk orientering:

Till för något år sedan bestod det forna Jugoslavien av sex delrepubliker:

Slovenien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina, Montenegro, Serbien och Makedonien och två autonoma provinser: Kosovo och Vojvodina.

Det bor cirka 20 olika folkgrupper i landet: 8 miljoner serber, 4,5 miljoner kroater, 2 miljoner muslimer, 2 miljoner albaner, 2 miljoner slovenier, 1,6 miljoner makedonier, 0,6 miljoner montenegriner och 3-4 miljoner övriga, bland de sistnämnda över en miljon zigenare.

Samma rötter

Alla dess folk, förutom albaner och zigenare, är slaver med samma ursprung, samma rötter och samma språk.

Språket skiljer sig huvudsakligen genom att det stavas med kyrilliska bokstäver i de grekisk-ortodoxa och muslimska områdena och med latinska bokstäver i de katolska.

Sydslaverna kom invandrande från öster på 1000-talet till det dåvarande östromerska riket. Då fanns albanerna redan där. Sydslaverna bildade två stater. Den ena i väster orienterade sig till den katolska kulturen, den i öster mot den grekisk-ortodoxa.

Hjälp från serberna

År 1102 erövrades den västra delen (nuvarande Slovenien och Kroatien) av stormakten Österrika-Ungern. Den andra delen hamnade under det turkiska stormaktsväldet 1389.

I samband med den turkiska invasionen flydde många serber västerut och välkomnades där som en hjälp i försvaret mot turkarna. Turkarna krävde inte omvändelse till islam, men vissa grupper konverterade till islam, speciellt bozoniterna (bestående av både serber och kroater) som var förföljda av katolikerna.

Avfällingar

Än i dag ser serberna ser dessa bozoniter som avfällingar till turkarna. Först 1878, efter 500 år av kolonialvälde, blev delar av Serbien fritt från turkarna, medan Bosnien-Hercegovina kom under Österrika-Ungern.

Frigörelsekamp bedrevs med viss framgång hela tiden av serberna, stödd på muntliga hjältepos och nationalism. Hjälten är viktig hos serberna.

Kulmen på kampen mot turkarna kom under Balkankriget före första världskriget. Serberna hjälpte också kroater och slovenier att befria sig från Österrika-Ungern.

När båda dessa stormakter föll sönder kunde det första serbisk-slovensk-kroatiska kungadömet Jugoslavien utropas 1918. Dess första kung hette Alexander och var serb.

Diktatur

Ett parlament inrättades också, där dock ständiga strider pågick, tills den kroatiska gruppledaren sköts till döds i parlamentet 1929. Då införde kungen diktatur. Redan innan dess hade den kroatiska Ustasjarörelsen bildats som en motmakt mot den alltför starka serbdominansen. Rörelsen gled efterhand mot fascism i sitt behov av stöd. 1934 dödades kung Alexander av en lejd mördare. Lejd av Ustasjas ledare Ante Pavelic, som också ligger sig med fascisterna under andra världskriget. Efterträdaren till Alexander,

kung Paul, var också tyskvänlig. Han störtades 1941. Alexanders son, prins Peter, gav sitt stöd till de allierade, varpå Tyskland invaderade och delade landet mellan Tyskland, Italien, Ungern, Bulgarien och Albanien. Slovenien och Kroatien blev fascistiska lydriken.

Brutalare än nazisterna

Ustasjas grymhet mot den serbiska minoriteten var ohygglig. De var ofta brutalare än nazisterna. Serbiska siffror anger 750 000 dödade och mellan 150 000 och 300 000 som flydde eller blev deporterade till Serbien.

Det jugoslaviska kommunistpartiet, lett av Tito, manade till kamp. Inte alla kroater var med i Ustasja. Tito själv var kroat. Hans partisaner rekryterades från alla de jugoslaviska folken, men det var serber som dödade tyskar och tyskar som dödade serber (vilket idag har stor betydelse för EGS agerande).

Miljoner döda

Efter långa och blodiga strider vann partisanerna en slutlig seger 1945. Det kommunistiska Jugoslavien föddes ur detta befrielsekrig. Antalet offer var ofantlig. Av en miljon-sjuhundratusen dödade, hade omkring en miljon fallit i strider mellan olika inhemska grupper.

Det finns inte en familj på Balkan som inte bär på svåra minnen, självupplevda eller berättade, från dessa svåra år.

Partisanledaren Tito blev det nya Jugoslavians förste president 1945. I 30 år styrde han under mottot "Broderskap och Enhet" och höll landet och folken samman. Med dagens händelser på näthinnan framstår detta mer och mer som en oerhörd bedrift. Fram till 1948 var Stalin och Sovjet Titos förebilder, efter brytningen utvecklade Jugoslavien ett slags experimentsocialism, med en efterhand stor decentralisering av makten, däremot ingen demokratisering.

Snabb strukturomvandling

Omvandlingen från ett jordbrukarsamhälle till en modern industristat gick rasande fort. På 30 år ökade stadsbefolkningen från tre till tio miljoner.

men folket kände sig varken som bönder eller stadsbor, alltid något mittemellan. Norr industrialiserades mer än söder, Slovenien hade till exempel 15 gånger högre medelinkomst än Kosovo och

från Världsbanken. Krisen behövde syndabocker: Norr skyllde på söderns stödbehov och medierna blåste under. Till slut bröt sig Slovenien och Kroatien ur, resten är dagshistoria, dess slut är oförutsebart.

I ovanstående historieskrivning kan kvinnorna endast anas som de eviga offren, eventuellt som hjältemödrar till sina döda söner. Därom har Maja Korac skrivit utförligt i förra numret av Vi Mänkor.

Enligt professor Rajic föreligger i Serbien redan förslag på att förbjuda abort. Man talar om kvinnornas nationella plikt att föda barn åt nationen! Och kyrkorna (som för övrigt spelat en skamlig roll, inte någon har ställt sig upp och fördömt kriget) propagerar öppet för att kvinnan ska tillbaka till hemmet.

Korstågsstämning

Fundamentalismen lurar i kulisserna. Det är som på gammaltestamentlig tid: utplåna motståndaren! Korstågsstämning härskar och härskarna följer dominante teorin: antingen härskar du eller jag... Medierna tillhandahåller hjärntvätten. Och TV, denna statsstyrda parallella verklighet, basunerar ut sin hatpropaganda. Folk ser inget annat, vet inget annat av. Söner görs redo att överta faders hat och att hämnas gamla oförrätter — om 20 år blir det dags igen för en ny generation?... en bitter professor Rajic frågar.

Han kämpar med sin oppositionstidning och vet att den, och några till i Belgrad, en i Zagreb (fast nu också beslagtagna), och en som fortfarande ges ut i Sarajevo, tillsammans kanske når 300 000 läsare, medan den statsstyrda TV:n ses och hörs av 4,5 miljoner, enbart i Serbien.

Vår nationella pubertet är psykopatisk, konstaterar Rajic. Vi har idag ingen stat alls, bara kaos och rättslöshet. Jämfört med dagens ledare var Tito en superdemokrat.

Professor Rajic är pessimistiskt. Men han ger förstås inte upp. Och han väddar till oss: Stöd de fredskrafter som fortfarande finns, stöd oppositionen. Detta är ett krig där alla förlorar.

Pressens bild

1948 var 19 procent industriarbetare och 67 procent var bönder. 1981 var siffrorna omvända, 60 procent var industriarbetare och 19 procent bönder. De traditionella värderingarna följde inte med lika snabbt. Bondeland blev stadskultur,

Makedonien. Men levnadsstandarden steg för alla fram till Titos död 1980.

I tomheten efter Tito kom nationalismen, som gick hand i hand med en tilltagande ekonomisk kris. Delrepublikerna hade tagit stora utlandslån, bland annat

Ett skepp kommer lastat...

Just nu gungar ett fartyg över havet till Honduras med en kontainer fylld med saker från Sverige.

Destination är staden Tegucigalpa, där ett kvinnohus som ska bereda plats för ungefär femtio kvinnor ligger.

Som vi berättat i tidigare nummer av Vi Mänkor, har SKV, med SIDA:s hjälp, öppnat detta kvinnohus. Redan nu bor där ett femtontal kvinnor med ungefär lika många barn.

Vi har redan fått brev och bilder från dem.

Flera av kvinnorna har tvingats fly hemifrån från misshandlande äkta män och sambon. Kvinnorna är fattiga, arbetslösa och utan yrke. Kvinnohuset ska hjälpa dem med utbildning, plåstra om deras sår, både fysiskt och psykiskt, ge kunskap i barnavård, med mera.

Nu väntar de ivrigt på de saker som vi lyckats samla ihop härifrån. De kommer att få symaskiner, vävstolar, tyg och garner, knappar och sytråd. Det kommer också skrivmaskiner och papper. Kläder, möbler, husgeråd, leksaker är också nedpackat.

SKV har också mottagit en penninggåva på 15.000 kronor, som Svensk-Nicaraguanska vänskapsförbundet i Lund har skänkt.

Det är ungefär hälften av den summa SKV ska bidra med.

Detta har vi lyckats bra med, och vi vill tacka alla dem som varit med under insamlingen.

Nu återstår bara de resterande pengarna. Så kära läsare, skicka ett bidrag till Kvinnohuset i Honduras. PG: 5 13 23-4. Skriv Honduras på talongen.

Nordiskt Forum - Åbo 1994

I augusti 1994 går ett nytt Nordiskt Forum av stapeln. Denna gången i Åbo.

Senast hölls Nordiskt Forum på Blindens universitet utanför Oslo.

Själv var jag inte där, men genom hörsågen förstår jag att det varit mycket roligt, lärorikt och inspirerande. 10.000 kvinnor samlades, med kunskap, engagemang och mängder av idéer och visioner om hur ett annat slags samhälle kan se ut och fungera.

Temat för 1994 års Nordiskt Forum är: "Kvinnors liv och arbete — glädje och frihet! En fristående ungdomsgrupp har också bildats, med samma tema.

Det har redan varit ett par förberedande möten om Nordiskt Forum i Åbo. Det första, som hölls i Stockholm i november, samlade ett åttiototal kvinnor från olika

organisationer och förbund. Jag var där för SKVs räkning.

Det finns många viktiga saker att ta upp på Nordiskt Forum vad gäller våra liv och vårt arbete, vår glädje och frihet, men jag tog upp tre saker som ligger SKV varmt om hjärtat. Det är att genomföra 6 timmars arbetsdag — för både kvinnor och män, en viktig förutsättning för jämställdhet på många plan, som vi ser det. Det andra gäller att vi inte vill vara med i EG, utan istället satsa på ett nordiskt samarbete, och ha kvar den frihandel som har fungerat utmärkt hittills, även till länder som är anslutna i EG. Och sist, men inte minst, frågan om kampen mot rasism och främlingsfientlighet, som om något är en fråga om jämställdhet.

Om vi ska delta i Nordiskt Forum och driva någon eller några av dessa frågor, gäller det att börja förbereda oss så snart som möjligt. Tiden går fort, och bakom varje lyckat projekt ligger det mycket arbete.

Ni som tycker dessa frågor är viktiga och är intresserade av att vara med och hjälpa till att ro det hela i land, hör av er till SKV i Göteborg. Tipsa oss gärna om

andra som är intresserade, organisationer eller enskilda människor.

Det gäller också att sprida informationen vidare om Nordiskt Forum i Åbo.

Nordiskt Forum i Åbo kan också tjäna som förberedelse till den stora jämställdhetskonferensen i Peking 1995, för de kvinnor som ska åka dit.

För att göra det möjligt för så många kvinnor som möjligt att vara med i Åbo, är priserna mycket humant satta. För organisationer kostar det 200 svenska kronor att delta. Detta oavsett hur många som kommer. Logi kan man hitta för 40-50 kronor natten. Båtresan från Stockholm kostar mellan 300 och 500 kronor. En liten reservation till dessa priser är svenska kronans fall. Kanske priserna därför blir något högre.

Tillsammans ska vi göra 1994 års Nordiska Forum till en kvinnomanifestation av stora mått. Vi ska utmana vår sittande regerings kvinnofientliga politik, och använda vår kvinnliga kunskap och vilja att skapa något nytt och bra. Och jag lovar, mycken glädje kommer Nordiskt Forum att ge alla som är där.

Marie-Louise Carlberg

Flickorna i Havanna

8 mars 1993

Kuba är inte precis ett resmål man blir tänd på av svenska massmedias beskrivning av tillståndet där. Men jag blev det naturligtvis när jag fick chansen att representera SKV vid ett internationellt solidaritetsmöte med vår systerorganisation FMC 7-10 mars i år. Det blev totalt tolv innehållsrika dagar, inklusive transporter och väntan på sådana.

Text och bild: Agneta Stenström

"Vi är med dig, Kuba" står det på banderollen som Ecuadors delegation demonstrerar.

Redan på planet till Havanna stiftade jag bekantskap med andra kategorier Kuba-turister än de grupper av vänsterentusiaster som jag själv tillhörde förra gången jag var där för tolv år sen.

Nu var det dels nordiska ögonpatienter som skulle dit för specialistvård, dels ekologiskt intresserade ungdomar, vilka bör ha funnit en extra poäng på det nästan bilfria Kuba.

Kvinnokonferensen hade däremot inte attraherat många européer — 7 individer av 400. Arrangörerna passade på alla ankommande plan dagarna och nätterna innan, för att ge oss ett varmt välkomnande och inkvartera oss på Villa Panamericana.

Anläggningen kan liknas vid en olympisk by kring en stadion, uppförd med en väldig arbetsinsats och

utan sponsorpengar till Panamerikanska spelen 1991. Konferenslokalen var en skola för fortbildning av lärare, som också tjänade som dagcenter för "ungdomar i tredje åldern" samt "centrum för specialistutbyte".

Som omväxling till de timslånga talen i god latinsk-patriarkalisk tradition kunde man alltså ha en dialog med en företrädare för cykelsport eller för afrokubansk Orisha-religion i korridorerna. (Det prioriterade jag till exempel när en representant för Kyrkornas Världsråd la ut texten från podiet där inne).

Man kunde förstås också

bekanta sig med de andra delegaterna i vimlet. Det var roligt att bli identifierad av chilener och bolivianer, som berättade lyriskt om sin exil i Sverige.

Norska Grethe och jag var de enda från icke-romanskt språkområde, om man undantar ett par engelsktalande delegationer. Alla anföranden simultantolkades proffsigt till engelska och franska. Den karibiska övärlden med dess brokiga färg- och kulturblandning, som avspeglar den grymma kolonialhistorien, var en anslående bakgrund till alla dessa möten med kvinnor från alla sidor om Atlanten. Invigning och avslutning av konferensen ägde rum i en för oss särskilt paradoxal miljö, nämligen en militärakademi. På Kuba tycks det inte vara nåt särskilt dramatiskt eller motsägelsefullt i det.

*Kvinnokonferensens avslutning i salongen.
USA-delegaten längst fram till vänster*

Både gamla traditioner och moderna miljöhänsyn har blivit slagord i den ekonomiska och ideologiska kampen mot blockaden. Man gör en dygd av nödvändigheten på ett tilltalande sätt. Det är säkert en vinst för folkhälsan att medborgarna tvingas ta sig fram genom att lifta, cykla eller gå i stället för att köra sina stinkande veteranbilar från 50-talet — vilka för övrigt skulle kunna inbringa många sköna dollar på den fria marknaden...

Alla kubaner delar naturligtvis inte min förtjusning över motion och frisk luft. Med dollar kan man ju vid behov åka taxi. Och dollar är den enda valuta

turister kan handla för. Sedan mitt förra besök på Kuba har man helt separerat betalningssystemen för turister och kubaner. Mina försök nu att köpa en bulle i ett vanligt bageri resulterade i att jag fick fyra bullar gratis.

Både militärer och kvinnor har hög status. Att FMC med Vilma Espín i spetsen har en integrerad ställning i samhället fick vi se många exempel på. Kanske knyts särskilt stora förhoppningar till kvinnorna just nu.

Bland sina 3,5 miljoner medlemmar utser FMC kandidater till valen, man arbetar ideellt som sjukvårdsbrigadister inom det väl utbyggda (och trots krisen ej skrotade) husläkarsystemet, man organiserar kulturaktiviteter i kvarterskommittéerna etc.

En sådan gräsrotsorganisation blev vi inbjudna till för att fira 8 mars. Det var barnteater, musik, dans, örtte och små hemgjorda presenter till alla oss gäster. Liknande anspråkslösa fester ordnas flera gånger om året, senast var det i samband med valet i februari. Jag blev mer imponerad av dessa spontana kulturyttringar än av flotta konserter och balettforeställningar, som vi också inbjöds till.

Det som traditionellt betraktas som kvinnlig kreativitet och energi uppmuntras officiellt i det svåra försörjningsläge som nu råder. Konferensens huvudtema var just bakgrunden till och effekterna av den "dubbla blockaden", det vill säga situationen som uppstått efter Sovjets sammanbrott. 70 procent av landets export gick till Sovjet, och eftersom USA upprätthåller sin blockad mot all handel med Kuba råder svår varubrist. Drivmedel, läkemedel, tvål och papper är bristvaror.

För att överleva denna "speciella period" som man kallar den, propageras för ett resursbevarande samhälle med tillvaratagande av allt: sockerrörsblast till textilmaterial och över huvud taget en diversifierad produktion baserad på socker. På skolor och dagis kommer makulatur och pennförlängare till användning, vilket gjorde mig (som var barn på 40-talet) smått nostalgisk. Halsbrytande modernt lät det å andra sidan att man på medicinskt område försöker förena avancerad bioteknik med alternativ läkekonst.

*Agneta hemma
hos nya
kubanska
vänner — de var
inte konferens-
deltagare*

Nån bitterhet mot oss privilegierade från vanliga kubaners sida märkte jag inte. Tvärtom var alla förtjusande vänliga och verkade lojala med den absurda satsningen på turism mitt i eländet. "Flickorna i Havanna" i Evert Taubes mening applåderade den förstås. Att deras marknad har uppstått igen är ingen hemlighet. Men även de som legalt arbetar i turistbranschen gynnas av den genom att de får dricks i dollar. På så sätt bildas ett a-lag och ett b-lag bland de arbetande. Dessa och eventuellt andra officiellt sanktionerade klasskillnader ser jag som ett latent hot mot systemets stabilitet.

Men den speciella kubanska andan, "el espíritu cubano", tycks inte låta sig störas av kapitalistiska turister eller investerare. Levnadskonst kan denna mentalitet beskrivas som. I begreppet ligger också en stolthet över Kubas unika motstånd mot USA-imperialismen. Konferensdelegaternas beundran och stöd för Kubas politik var inte att ta fel på.

Vi säger nej till blockaden.

No al bloqueo! Viva Cuba!

Gesundastugan

Härlig på vintern — fantastisk på sommaren!

Nu har jag provat två årstider i Gesundastugan — vinter och sommar — och varit lika lycklig båda gångerna.

Har man gott om tålamod kan man som vi vara fem vuxna och åtta barn en midsommarhelg i Gesundastugan. Men annars är det nog lämpligast att vara fyra personer. Då får man var sin säng. Men extra sängar och extra sängkläder finns.

En friggebod har byggts på tomten. Den kan bebos av några personer till.

Gesundastugan är en dröm i furu, nybyggd sedan ett par år, med alla moderniteter som behövs för ett behagligt liv — varmvatten, dusch, toalett, värme och ett fint litet kök.

För den som tycker om trädgårdsarbete, finns nästan hur mycket som helst att göra. Men istället för arbete kan man ta kaffekorg med sig ner till bäcken som rinner på tomten och i skuggan under en björk njuta av den vackra naturen och en god bok.

Hälsningar från Barbro Andersson.

Att hyra stugan en vecka kostar för SKV-medlem 1.500 kronor, och lite mer för icke-medlem.

**Kontakta Evy Andrén, tel: 031-47 40 02,
eller Zaida Hagman, tel: 031-14 40 28.**

Till alla SKV-are

SKV håller kongress den 16-17 oktober 1993 i Göteborg.

Om du vill ha med någon särskild person i styrelsen, meddela snarast Agneta Stenström, Tallvägen 8, 663 00 Skoghall detta. Du kan också ringa. Tel: 054-519 207.

Om du önskar någon ändring i SKVs handlingsprogram, kontakta Zaida på expeditionen i Göteborg. Tel: 031-14 40 28. Du kan också faxa på samma nummer.

Motioner ska i princip redan vara inlämnade, men vi kan säkert resonera om din motion ändå, om du inte fått iväg den ännu.

Välj nu ut medlemmar som skall vara med på kongressen.

Åhörare är också mycket välkomna.

Styrelsen

Avrustningsläger i Linköping sommaren 1993

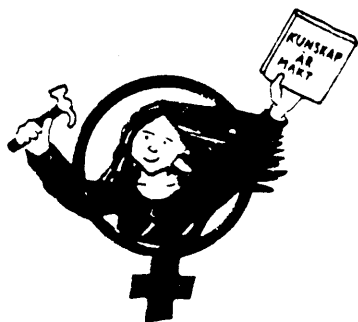
Då fortsätter vi att omvandla JAS och SAABs militära fabrik till något nyttigt! Välkomna till motståndsläget för Civil Olydnad och Icke-våld. Från 22 juli och minst en månad framåt planerar vi praktisk avrustning, omskapande aktioner och civil olydnad varvat med musik, dans, samkväm, fester, ickevåldsträning, med mera.

Ring eller faxa: tel:0481/660 52, fax: 0481/635 14.

Nordisk Folkrikisdag

Möte på Bornholm den 2-4 juli

Kvinno-folkhögskolan

*Är du intresserad av internationella frågor?
Vill du möta kvinnor i ett land söder om ekvatorn?
Vill du dela dina upplevelser med andra kvinnor?*

Vår kurs "Kvinnors villkor i världen" kan vara det du söker — en resandekurs, våren 1994 på Kvinno-folkhögskolan i Göteborg.

Sedan 1985 har vi knutit kontakter med kvinnor i många länder. Tre resandekurser har gått till Indien. Vi samarbetar med kvinnor som vill starta egna nya "kvinno-folkhögskolor".

**Vill du veta mer?
Ring 031-12 64 20**

Hur lever kvinnorna i dagens Angola?

Vilken roll spelar de i samhällslivet?

Har deras ställning förändrats på senare år?

Har de något gemensamt med svenska kvinnor?

I den här boken ger oss angolanskor i vitt skilda åldrar och samhällsgrupper sina svar, genom att berätta om egna erfarenheter.

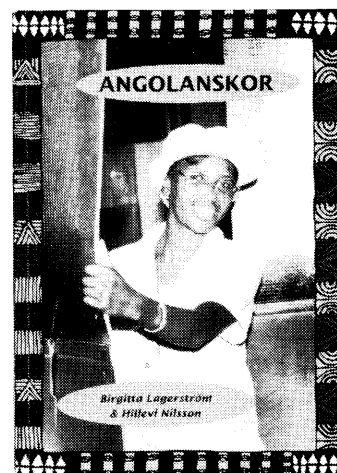
Reportageboken har sammanställts av journalisterna Birgitta Lagerström och Hillevi Nilsson, som levt och arbetat i Angola under många år.

Utgiven av: Afrika-grupperna/svenska OMA-gruppen.

143 sidor. Pris: 75 kr plus porto.

Beställ hos: Afrika-grupperna, Barnängsgatan 23.

116 41 Stockholm,
tel: 08-644 04 25

Sov du lilla videung... solskensöga ser på dig, solskensfamn dig vaggar...

Det borde gälla alla barn i världen.

Barnläkaren Lars Gustavsson inledde sitt föredrag om Maskrosbarn och Videungar med Sov du lilla... under Rädda Barnens tre barndagar i mars.

Vi sjöng tillsammans de tre första verserna, sen berättade han om de tre viktigaste orden som texten innehåller, för att kunna växa upp och leva.

Solskensbön — att vara innesluten i ett sammanhang, *solskensfamn* — någon skapar ett rum åt dig, *solskensöga* — någon ser dig.

Efter den visan gjorde det ont att under tre dagar lyssna till berättelserna om hur många barn har det i dag.

Det gäller barn som utsätts för övergrepp av vuxna: misshandel, incest och psykisk terror. Barn i krig, barn som stympas enligt landets sexuella traditioner, övergivna och förnekade barn.

Lars Gustavsson har under många år arbetat med barn, som på olika sätt är utsatta för en grym vuxenvärld. Han har ställt sig frågan: Vad är det som gör att vissa barn klarar svåra situationen, och att andra inte gör det?

— Det finns en oerhörd kraft i många barn, och man kan se att vissa barn, mot alla odds, kommer att klara sig. Hos de barnen ligger överlevnadskraften som en glimmande diamant i blicken, och man får en respekt som är större än oron för dem, säger Lars Gustavsson.

Han berättade om de avgörande ögonblicken av samhörighet, då man vet och känner att man hör till själva livet. Det är solskensfamnen som vi vuxna ska öppna och innesluta barnen i. Därifrån växer deras styrka.

Men vad händer ett bosniskt barn som är avlad under en våldtäkt?

"Krig är sorg, rädsla och ensamhet", skrev ett barn från forna Jugoslavien, då Rädda Barnens psykolog Karin Edénhammar tillsammans med norske psykologen Magne Raundalen i februari träffade barn och ungdomar från Zagreb.

— I allt det fasansfulla som händer orkar du vuxna inte med barnen, de glömmer dem och deras lidanden. Nästan inga barn har någon att berätta sina upplevelser och känslor för, säger Karin Edénhammar.

— Vi gav dem block och pennor och bad dem skriva ner sina tankar, och vad de varit utsatta för. Alla skrev att kriget förstört deras liv. "Gör allt ni kan för att stoppa detta krig", bad de oss. De vill att vi andra ska veta vad som händer dem, och jag har givit mitt löfte att berätta om deras öde.

Tiden läker alla sår, säger vi, men det är inte sant. Inte när synintrycken från de otroliga grymheter de sett, då föräldrar och syskon dödats inför barnens ögon, åter och åter igen rullas upp för dem.

— Barn blir vid en viss ålder medvetna om att de har en framtid, att de ska bli tonåringar och sedan vuxna. Därför är en fungerande skola så viktig för dem. I det forna Jugoslavien ligger många skolor i ruiner, och utan kunskap finns heller ingen framtid för barnen.

Många kvinnor i forna Jugoslavien som föder barn i dessa dagar, lever under starka skuld känslor inför sina nyfödda, och kan inte möta deras blick, eller närma sig dem på något sätt. Barnen berövas den livsviktiga kontakten.

Den onda cirkeln är total. De vuxna sviker barnen i skräck och sorg, barnen står inte ut med föräldrarnas svek, men kan inte klara sig utan dem. De utsätts för en enorm psykisk press som skapar sorg, förvirring och en stor trötthet.

I Sverige har Rädda Barnen en mottagning med psykologer och kuratorer, som tar emot flyktingbarn från olika delar av världen. Där känner man till vad barnen bär med sig, och försöker hjälpa så gott man kan.

Vi andra måste få kunskap och förstå flyktingbarns olika reaktioner, deras koncentrationssvårigheter, deras sorg och rädsla och deras aggressioner.

Det är vuxenvärldens helvete de bär, och vi här, i fredens Sverige, måste se till dessa våra minsta.

Det enda glädjande under Rädda Barnens barndagar var att känna den viljan från många av åhörarna.

Marie-Louise Carlberg

SKV-möte i Karlstad

Rønnaug Eliassen

Den 17 april reste vi — sex medlemmar från Norska Kvinnoförbundet över gränsen till Sverige för att träffa våra medsystrar från SKV - möten som vi alltid glädjer oss åt. Målet var denna gången Karlstad.

Där diskuterade vi det stora möte den 7 till 9 maj i Göteborg, då kvinnor från våra systerorganisationer från hela Europa ska stråla samman. Huvudtemat ska behandla samarbetet mellan KDV:s europeiska organisationer samt diskutera uppläggningsen av KDV-kongressen hösten 1993.

Först på dagordningen i Karlstad var ett föredrag av Erni Friholt. Hon berättade om läget i Jugoslavien. Erni hade gjort ett grundligt förarbete för att kunna ge oss en bild av hur detta hemska inbördeskrig kunnat utvecklas. Det var tvunget att gå långt tillbaks i historien för att hitta rötterna till dagens tragedi: historiska, etniska, ekonomiska, religiösa och kulturella konflikter mellan folkgrupper, och som genom århundraden varit offer för invasioner utifrån.

Till exempel förtrycktes Serbien och Bosnien/Hercegovina av turkarna från 1389 till 1878. Av dem som konverterade till Islam under den här tiden, uppstod den folkgrupp som idag utgör de bosniska muslimerna.

Efter första världskriget samlades många olika religioner i den nya nationalstaten Jugoslavien. Landet fick en serbisk kung, något som kroaterna starkt ogillade. 1929 utropade han sig som enväldig härskare över landet, och undertryckte all opposition.

Under andra världskriget stod slovenerna, kroaterna och den katolska kyrkan på Hitlers sida.

Det var först och främst serbernas insats under kriget som bidrog till den tyska och italienska arméns slutliga nederlag i Jugoslavien.

Efter det att tyskarna och italienarna förlorat mot Tito och hans partisaner, fortsatte uppgörelsen med kroaterna och den fascistiska Ustasja-rörelsen, ledd av Ante Pavelic - som var mer fruktad än tyskarna för sin bestialitet och för massakrerna mot den serbiska civilbefolkningen i Kroatien.

De olika folkgrupperna i Jugoslavien levde tillsammans under hela Titos tid som president, utan större konflikter. Samtidigt satsade regeringen på storindustri och turism i stor skala, med pengar lånade bland annat från USA, en utveckling som så småningom ledde till att landets olika traditionella levnadssätt och nedärvda kulturmönster bröts sönder, då folk flyttade till städerna, dock utan att upprätta nya värdesystem.

Efter Titos död 1980 föll konstruktionen "Jugoslavien" samman, och delstaterna fjärmade sig från varandra. Med nya maktfullkomliga och korrupta politiker, växte det fram en snäv nationalism, som västmakterna understödde, inte minst genom vapenleveranser. (Det gällde också Sverige och Norge). Man missade möjligheten till en fredlig lösning, när en sådan var möjlig på ett tidigt stadium av konflikterna mellan delstaterna.

Istället erkände EG Slovenien och Kroatien som självständiga stater, under press från Tyskland, något som inte förbättrade förhandlingsklimatet.

Konflikten har, som alltid under krig, drabbat kvinnor och barn hårdast. Men efter det att massmedia berättat i stort uppslagna reportage om våldtäkter och tortyr på kvinnor och barn, har deras situation återigen skjutits i bakgrunden, och dessa brott anses inte ha samma nyhetsvärde längre.

Vad kan vi göra? frågar Erni. Vi kan ge starkare uttryck för vår avsky för det våld som sker och visa att det finns en folkopinion mot kriget. Vi kan bygga nätverk, och stötta de grupper - också i Jugoslavien — som arbetar för fred, och motarbeta varje upptrappning av kriget. Och vi måste sätta press på våra egna myndigheter. Framför allt måste vi arbeta emot att likgiltigheten får fortsätta att breda ut sig.

Norska Grethe Haldorsen har läst "Kriget mot kvinnorna" av Marilyn French. Hennes berättelse om boken startade en ivrig diskussion, som var tvungen att avbrytas för att vi skulle hinna lyssna till Agneta Stenströms intressanta redogörelse från sin Kubaresa. Om den resan står att läsa i detta nummer av Vi Mänskor.

Vi behöver en folkresning mot krig

I två år flammade mediakriget i forna Jugoslavien.

Nationalistiska stämningar skapades, minoriteter pekades ut som syndabockar och krigshot. Dåliga politiker såg sin chans och tog den.

Sen blev mediakriget verkligt.

Folk har fostrats till att lyda, vant sig vid att ingenting betyda.

Därför tror man att det som sker måste ske. Och följer med.

Idag regerar hat och våld och hämndbegär i landet som var Jugoslavien.

Fredsrosterna där stämplas som förrädare, och många tystnar av sig själva i rädsla.

Nu är det upp till oss, ännu utanför helvetet, att göra en insats.

Att vända våld till inget våld.

Det blir ingen fred genom ytterligare mordande.

Vi behöver en folkresning mot krig.

Och det är vårt ansvar att mobilisera fredsstämning. Få folk att tro på fred.

**SKV UPPMANAR
ALLA MÄNNISKOR
AV GOD VILJA:**

Samla namn mot kriget!

Markera din avsky!

**Skicka uttalanden och
appeller till regeringarna!**

**Klargör att ingen strateg kan
lura oss med sitt tomma prat
om mer våld och omänsklig-
het!**

**Fredsstämningar har skapats
förr. Andra krig har dött av
fredsstämningar bland oss alla.**

Kom med!

DET ÄR BRÅTTOM!

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND

Postgiro: 50 50 95-0 Insamlingskonto: 5 13 23-4

Barnängsgatan 23
116 41 Stockholm
Tel: 08-640 92 05
Tisdag och torsdag 13.00-15.00

Linnégatan 21
413 04 Göteborg
Tel: 031-14 40 28
Måndag till fredag 10.00-15.00

SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov, ett samhälle fritt från alla former av förtryck.

Förbundets målsättning är:

- Att verka för jämlikhet mellan kvinnor och män och för kvinnors deltagande på alla områden av det ekonomiska, sociala och politiska livet, samt att verka för ett socialt och ekonomiskt rättvist samhälle där alla har ett meningsfullt arbete.
- Att verka för ett samhälle där alla barn och ungdomar kan känna trygghet och har lika värde, och där de tillförsäkras fysisk och psykisk hälsa, och ges samma utbildningsmöjligheter.
- Att verka för fred, allt framtidsarbets grundval - mot krig och imperialism — krigets främsta orsak. Förbundet vill verka för allmän och total nedrustning.
- Att verka för skydd av vår egen och framtida generationers miljö, för ett resursbevarande samhälle som tar hänsyn till människors verkliga behov och sambanden i naturen.
- Att verka för solidaritet mellan folken, för folkens nationella oberoende, för de förtrycktas befrielsekamp, för en värld fri från varje form av ekonomiskt, politiskt, socialt och kulturellt förtryck, mot fascism och rasism.
- Att bekämpa all kommersiell exploatering av såväl vuxna som barn.

SKV har i korthet följande historia:

1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor under parollen: Mot krigspsykos, för demokrati och kvinnors likställdhet. 1931 utvidgades förbundet så att ett samarbete blev möjligt mellan alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn.

År 1946 anslöts Svenska Kvinnors Vänsterförbund till KDV (Kvinnornas Demokratiska Världsförbund), WIDF, (Women's International Democratic Federation).

KDV har konsultativ status hos FN:s ekonomiska och sociala råd, samt hos UNESCO. Denna status innebär rätt att yttra sig vid sammanträden och att framlägga egna förslag.

SKV- avdelningar:

Ambjörby
Ellen Eriksson
Box 414
680 52 Ambjörby
Tel: 0563/802 32

Arvika
Brita Tener
Högåsvägen 4
671 00 Arvika

Boden
Marianne Soutukorva
Rädisvägen 6
961 48 Boden
Tel: 0921/723 77

Finspång
Anna-Lisa Göransson
Hagvägen 6 A
612 94 Finspång
Tel: 0122/601 40

Forshaga-Kil
Ingela Wessmark
Prästbol P1 7003
665 00 Kil
Tel: 0554/153 07

**Centrala avd i
Göteborg**
Barbro Andersson
Väwarevägen 2 D
433 75 Partille
Tel: 031/95 76 05

Göteborgsdistriktet
Zaida Hagman
Säckgränd 3
415 03 Göteborg
Tel: 031/25 31 65

Göteborg Bjurslätt
Harriet Engman
Långströmsgatan 50 A
417 25 Göteborg
Tel: 031/53 66 96

Gävle
Elsa Kontturi
Kapellvägen 5
804 26 Gävle
Tel: 026/19 19 57

Karlshamn
Sonia Karlsson
P1 1049
290 72 Asarum
Tel: 0454/291 60

Karlstad
Siv Dahlgren
Mellqvistvägen 1
663 00 Skoghäll
Tel: 054/51 39 15

Katrineholm
Gunnel Rudin
Storgatan 46 A
643 00 Vingåker
Tel: 0151/122 00

Kramfors
Elisabeth Östlund
Fiskja 5221
872 00 Kramfors

Linköping
Sonja Wahlstein
Eklundsgatan 5
582 63 Linköping
Tel: 013/13 08 48

Luleå
Agnes Wennberg
Vinkelgränd 1
951 41 Luleå
Tel: 0920/195 34

Lund
Astrida Svensson
SKV-Lund
Mellanbacken 8
240 10 Dalby

Malmö
Carina Landberg
Bildesgatan 1
211 57 Malmö
Tel: 040/23 40 76

Mölndal
Gunhild Johansson
Storgatan 26
431 31 Mölndal
Tel: 031/27 71 04

Olofström
Carina Gillberg-Björk
Snöbärsvägen 12
293 00 Olofström
Tel: 0454/400 77

Orust
Erni Friholt, vice
ordf.
Stocken 2127
440 80 Ellös
Tel: 0304/512 15

Piteå-Munksund
Anna-Lisa Nilsson
Mossvägen
941 00 Piteå
Tel: 0911/378 35

Skellefteå
Pia Risan
Frostgränd 23
931 51 Skellefteå
Tel: 0910/397 80

Skövde
Karin Sandelin
Mariestadsvägen 75
541 00 Skövde

**Stockholms innerstad
och norra förorter**
Gerd Thambert
Åsögatan 170:1
116 32 Stockholm
Tel: 08/641 46 51

**Stockholms södra
förorter**
Eva Danielsson
Pelargatan 16
121 47 Johanneshov
Tel: 08/649 57 00

Umeå
Katarina Sandström
Klaverstråket 32
902 57 Umeå
Tel: 090/12 17 38

Uppsala
Anneli Granholm
Studentstaden 4
752 33 Uppsala
Tel: 018/54 26 07

Östersund
Li Örn
Divisionsgränd 4
831 38 Östersund
Tel: 063/10 30 64

Förbundsordförande:
Aase Bang
Herrgårdsgatan 12
652 24 Karlstad
Tel: 054/18 99 61

POSTTIDNING

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv efter-
sändning återsänds
försändelsen med nya
adressen på baksidan
(ej adressidan)

Prenumerera på Vi människor!

Det är tidningen som berättar om kvinnors verklighet i Sverige och i andra länder. Som visar samhället ur perspektiv som du inte hittar någon annanstans. Som vill väcka glädje och vrede – ge kunskap och insikt.

Prenumeration på Vi Männskor:

Helår: 120 kr

Stöd: 200 kr

Gåvo: 100 kr

Namn

Adress

Postnummer/ort

Porto

vi människor

prenumeration
Barnängsgatan 23

116 41 STOCKHOLM

VI MÄNSKOR behövs PRENUMERERA!

Fyll i kupongen så vidarebefordrar vi den till din lokalavdelning.

- ☐ Jag är intresserad och vill veta mer om SKV
☐ Jag vill bli medlem i SKV

Namn

Gatuadress

Postadress

Telefon

Porto

Svenska Kvinnors Vänsterförbund
Viktoriahuset
Linnégatan 21
413 04 GÖTEBORG